STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA YVESE BOTA

přednesené dne 26. října 2010[1]

1. Předmětem této věci je opravný prostředek společnosti ThyssenKrupp Nirosta GmbH[2] proti rozsudku Soudu prvního stupně Evropských společenství ze dne 1. července 2009, ThyssenKrupp Stainless v. Komise[3].

2. Základem této věci je rozhodnutí Komise 2007/486/ES ze dne 20. prosince 2006 v řízení podle článku 65 Smlouvy o založení Evropského společenství uhlí a oceli (Věc č. COMP/F/39.234 – přirážka za slévání – znovupřijetí)[4]. Tímto rozhodnutím Komise Evropských společenství konstatovala, že společnost Thyssen Stahl AG[5] porušovala v době od 16. prosince 1993 do 31. prosince 1994 článek 65 Smlouvy o UO pozměněním referenční hodnoty vzorce výpočtu přirážky za slévání a použitím této pozměněné hodnoty. Za toto protiprávní jednání Komise společnosti TKS uložila peněžitou pokutu ve výši 3 168 000 eur.

3. Napadeným rozsudkem Soud zamítl návrhy TKS na zrušení sporného rozhodnutí a snížení peněžité pokuty.

4. Tento opravný prostředek v podstatě nastoluje několik otázek týkajících se uplatnění základních právních zásad na právní spory související s hospodářskou soutěží. Některé z těchto otázek jsou stejné jako ty, jež vyvstaly v rámci opravného prostředku podaného proti rozsudku Soudu ze dne 31. března 2009, ArcelorMittal Luxembourg a další v. Komise[6] ve spojených věcech C-201/09 P a C-216/09 P projednávaných v řízeních před Soudním dvorem, kde rovněž přednáším svá stanoviska.

5. První otázka se týká účinnosti právního základu sporného rozhodnutí. Vzhledem k uplynutí smlouvy o ESUO a k tomu, že neexistují přechodná ustanovení, vycházela Komise při konstatování porušení čl. 65 odst. 1 UO a při ukládání sankce za toto porušení

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Dříve ThyssenKrupp Nirosta AG, dříve ThyssenKrupp Stainless AG, dále jen „společnost TKS“.

3 — T-24/07, Sb. rozh. s. II-2309, dále jen napadený „rozsudek“.

4 — Úř. věst. 2007, L 182, s. 31, dále jen „sporné rozhodnutí“.

5 — Dále jen „Thyssen“.

6 — T-405/06, Sb. rozh. s. II-771.

z ustanovení nařízení (ES) č. 1/2003 [7]. Co se týče tohoto bodu, domnívám se, že Soud mohl legitimně předpokládat, že takovýto právní základ je platný.

6. Druhá otázka se týká rozsahu překážky věci rozsouzené. Bez kontradiktorního projednání lze mít za to, že byl proveden přezkum věci? Je zřejmé, že nikoli. Podle mého názoru se tedy Soud tím, že překážku věci rozsouzené rozšířil na právní hledisko rozsudku, jež v jednání před ním nebylo ani zpochybněno, ani projednáno, dopustil nesprávného právního posouzení. Žádný právní řád totiž nemůže tolerovat, aby se dodržování základních zásad spravedlivého procesu, k nimž náleží též zásada kontradiktorního řízení, ustoupil před nadměrným rozšířením překážky věci rozsouzené. Z těchto důvodů Soudnímu dvoru navrhuji, aby napadený rozsudek zrušil.

7. Třetí otázka se týká přičitatelnosti jednání. Touto otázkou se má v podstatě zjistit, zda mohla Komise společnosti TKS legitimně přičíst odpovědnost za porušení, jehož se dopustil jiný podnik, a to na základě jednostranného prohlášení vydaného společností TKS. Mám za to, že takováto přičitatelnost je nezákonná, jelikož porušuje zásadu osobní odpovědnosti a pomíjí rozhodující okolnost vyplývající z ustálené judikatury Soudního dvora, že mezi těmito dvěma podniky neexistovala hospodářská kontinuita. Krom toho chci upřesnit, že veřejný orgán, jako je Komise, jejíž úlohou je dohlížet na uplatňování zásad stanovených v článku 81 ES, se nemůže odchýlit od pravidel a zásad týkajících se přičitatelnosti jednání na základě zvláštních dohod uzavřených mezi podniky.

8. Konečně čtvrtá otázka se týká výkladu pravidel promlčení. Touto otázkou má být zjištěno, zda je Komise stále ještě oprávněna uložit společnosti Thyssen pokutu za protisoutěžní jednání, jichž se tato společnost dopustila v období od 16. prosince 1993 do 31. prosince 1994. Je třeba přezkoumat, zda v případě podání žaloby k soudu Unie má pozastavení promlčení relativní účinek, to znamená, že se uplatní jen vůči podniku, který tuto žalobu podal, anebo účinek *erga omnes*, v kterémžto případě se stavění promlčení během soudního řízení uplatní vůči všem podnikům, které se zúčastnily porušování, nezávisle na tom, zda žalobu podaly, či nepodaly. Dále bude třeba zkoumat účinky rozsudku na výpočet promlčecí lhůty, jímž bylo zrušeno rozhodnutí Komise,. Po přezkoumání povahy a rozsahu pozastavení promlčení jsem dospěl k názoru, že tato trestní stíhání jsou ode dne 24. dubna 2002 promlčena.

7 — Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 a 82 Smlouvy (Úř. věst. L 1, s. 1, Zvl. vyd. 08/02 s. 205).

I – Právní rámec

A – *Ustanovení Smlouvy o ESUO*

9. Článek 65 UO stanoví:

„1. Jsou zakázány veškeré dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve vzájemné shodě, které přímo nebo nepřímo vedou k vyloučení, omezení nebo narušení obvyklé hospodářské soutěže na společném trhu, a to zejména:

a) ke stanovování nebo určování cen;

b) k omezování nebo kontrole výroby, technického rozvoje nebo investic;

c) k rozdělování trhů, výrobků, zákazníků nebo zdrojů zásobování.

[…]

4. Dohody nebo rozhodnutí zakázané na základě odstavce 1 tohoto článku jsou od počátku neplatné a nelze se jich dovolávat před žádným soudem členských států.

S výhradou žalob podaných k Soudnímu dvoru je Komise výlučně příslušná k rozhodování o souladu uvedených dohod a rozhodnutí s touto smlouvou.

5. Podnikům, které by uzavřely dohodu od počátku neplatnou, prováděly nebo se pokusily provádět při uplatnění arbitráže, penále, bojkotu nebo jakýmkoli jiným způsobem od počátku neplatnou dohodu nebo rozhodnutí, anebo dohodu, jejíž schválení bylo odmítnuto nebo vzato zpět, které by případně získaly výhodu v důsledku informací vědomě nepravdivých nebo zkreslených, anebo které by používaly praxe odporující ustanovením odstavce 1, může Komise ukládat pokuty a pořádkové tresty rovnající se nejvýše dvojnásobku obratu dosaženého u výrobků, jež jsou předmětem dohody, rozhodnutí nebo praxe, které odporují ustanovením tohoto článku, a to bez újmy, jestliže tímto předmětem je omezení výroby, technického rozvoje nebo investic, vyměření dávky takto určeného z maxima ve výši 10 procent ročního obratu příslušných podniků, jde-li o pokuty, a 20 procent denního obratu, jde-li o pořádkové tresty.“

10. Podle článku 97 UO platnost Smlouvy o ESUO skončila dne 23. července 2002.

B – *Ustanovení Smlouvy o ES*

11. Článek 305 odst. 1 ES zrušený po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost zněl takto:

„Ustanovení této smlouvy nemění ustanovení Smlouvy o založení Evropského společenství uhlí a oceli, zejména pokud jde o práva a povinnosti členských států, pravomoci orgánů tohoto společenství a pravidla stanovená zmíněnou smlouvou pro fungování společného trhu s uhlím a ocelí."

C – *Nařízení č. 1/2003*

12. Připomínám, že nařízení č. 1/2003 se týká provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 ES a 82 ES.

13. Článek 7 odst. 1 tohoto nařízení zní takto:

„Pokud Komise na základě stížnosti nebo z vlastního podnětu zjistí jednání v rozporu s články 81 [ES] nebo 82 [ES], může svým rozhodnutím nařídit, aby dotyčné podniky a sdružení podniků takové protiprávní jednání ukončily […] Pokud má na tom Komise oprávněný zájem, může rovněž konstatovat, že došlo k protiprávnímu jednání v minulosti."

14. Podle čl. 23 odst. 2 písm. a) zmíněného nařízení může Komise rozhodnutím uložit podnikům a sdružením podniků pokuty, pakliže se úmyslně nebo z nedbalosti dopouštějí jednání v rozporu s články 81 nebo 82 ES.

15. Článek 25 nařízení č. 1/2003 obsahuje ustanovení týkající se promlčecích lhůt ohledně stíhání.

16. Tato pravidla jsou v podstatě totožná s pravidly obsaženými v rozhodnutí Komise č. 715/78/ESUO ze dne 6. dubna 1978 o promlčení v záležitostech stíhání a při výkonu práva podle Smlouvy o založení Evropského společenství uhlí a oceli (Úř. věst. L 94, s. 22) [8].

17. Podle čl. 1 odst. 1 a 2 rozhodnutí č. 715/78 a čl. 25 odst. 1 a 2 nařízení č. 1/2003 je trestní

8 — Úř. věst. L 94, s. 22. Zmíněná pravidla pocházejí z nařízení Rady (EHS) č. 2988/74 ze dne 26. listopadu 1974, o promlčení v záležitostech stíhání a výkonu práva v oblasti dopravy a hospodářské soutěže v Evropském hospodářském společenství (Úř. věst. L 319, s. 1, Zvl. vyd. 07/01, s. 61), jež se v projednávané věci nepoužije.

stíhání promlčeno, jestliže Komise neuložila pokutu nebo sankci ve lhůtě šesti let ode dne, kdy bylo ukončeno protiprávního jednání.

18. Podle čl. 2 odst. 1 a 2 rozhodnutí č. 715/78 a čl. 25 odst. 3 a 4 nařízení č. 1/2003 však tuto promlčecí lhůtu může přerušit každý úkon učiněný Komisí, který směřuje k vyšetření nebo stíhání protiprávního jednání. K těmto úkonům patří žádosti o informace, zmocnění k provedení kontroly, zahájení řízení, anebo oznámení o námitce. Toto přerušení se vztahuje na všechny podniky, které se podílely na protiprávním jednání.

19. Článek 2 odst. 3 rozhodnutí č. 715/78 a čl. 25 odst. 5 nařízení č. 1/2003 stanoví konečnou lhůtu. Stanoví, že po každém přerušení začíná promlčecí lhůta běžet znovu. Promlčení však nastane nejpozději dnem, kdy uplynula doba rovnající se dvojnásobku promlčecí lhůty, aniž Komise uložila pokutu nebo penále. Tato doba se prodlužuje o dobu, po kterou je promlčení pozastaveno.

20. Konečně článek 3 rozhodnutí č. 715/78 a čl. 25 odst. 6 nařízení č. 1/2003 upřesňují, že promlčecí lhůta pro stíhání se pozastavuje po dobu, kdy je rozhodnutí Komise předmětem řízení u Soudního dvora.

II – Skutkový rámec

21. Skutkové okolnosti, jež vyplývají z napadeného rozsudku, lze shrnout následujícím způsobem.

22. Dne 1. ledna 1995 vznikla z koncentrace činností společností Thyssen a Fried Krupp AG Hoesch-Krupp v odvětví plochých výrobků z nerezové oceli společnost Krupp Thyssen Nirosta GmbH, založená podle německého práva. Společnost Thyssen pokračovala ve svých činnostech nezávislým způsobem v dalších odvětvích [9].

23. Komise na základě informací vyžádaných dne 16. března 1995 od většího počtu výrobců nerezové ocele zaslala dne 19. prosince 1995 devatenácti podnikům oznámení námitek. Poté, co některé podniky, mezi nimiž byly i TKS a Thyssen, vyjádřily své přání spolupracovat, jim Komise dne 24. dubna 1997 zaslala nové oznámení námitek, na které společnosti TKS a Thyssen odpověděly samostatně.

9 — Po řadě změn obchodního názvu se společnost Krupp Thyssen Nirosta GmbH postupně přejmenovala na ThyssenKrupp Stainless AG a posléze na ThyssenKrupp Nirosta GmbH.

24. Dopisem ze dne 23. července 1997 zaslaným Komisi (dále jen „prohlášení ze dne 23. července 1997“) společnost TKS sdělila toto:

„Co se týče řízení zmíněného v předmětu [Věc IV/35.814 – ThyssenKrupp Stainless], požadovali jste na právním zástupci [společnosti Thyssen] [...], aby [TKS] výslovně potvrdila, že nese odpovědnost za úkony případně provedené [společností Thyssen] po převedení oblasti činnosti plochých výrobků z nerezové oceli [společnosti Thyssen] v rozsahu, v němž jsou dotčeny ploché výrobky z nerezové oceli, které jsou předmětem tohoto řízení, a to rovněž pro období až k roku 1993. Tímto dopisem vám to výslovně potvrzujeme.“

25. Rozhodnutím 98/247/ESUO [10] Komise konstatovala, že většina výrobců plochých výrobků z nerezové oceli, mezi nimiž byly společnosti TKS a Thyssen, porušily čl. 65 odst. 1 UO tím, že se během schůzky konané dne 16. prosince 1993 v Madridu vzájemně shodly na zvýšení svých cen, počínaje dnem 1. února 1994.

26. Komise toto rozhodnutí na základě prohlášení ze dne 23. července 1997 oznámila pouze společnosti TKS. Uložila jí tudíž pokutu nejen za její vlastní jednání, ale i za jednání vytýkaná společnosti Thyssen, k nimž došlo od prosince 1993 do ledna 1995.

27. Dne 11. března 1998 podala TKS žalobu směřující zejména ke zrušení původního rozhodnutí.

28. Soud rozsudkem ze dne 13. prosince 2001, Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni v. Komise [11], zrušil původní rozhodnutí v rozsahu, ve kterém v něm byla společnosti TKS přičítána odpovědnost za porušení čl. 65 odst. 1 UO, jehož se dopustila společnost Thyssen, a v důsledku toho snížil pokutu. Měl za to, že Komise společnosti TKS neumožnila předložit její připomínky ke skutečnostem vytýkaným společnosti Thyssen, a tudíž porušila práva společnosti TKS na obhajobu.

29. Soudní dvůr rozsudkem ze dne 14. července 2005, ThyssenKrupp v. Komise [12], zamítl kasační opravné prostředky podané proti tomuto rozsudku Soudu společností TKS a Komisí.

30. Po výměně dopisů se společnostmi TKS a Thyssen zaslala Komise dne 5. dubna 2006 společnosti TKS nové oznámení námitek. Společnost TKS na ně odpověděla dne 17. května 2006 a veřejné slyšení se konalo dne 15. září 2006.

10 — Rozhodnutí ze dne 21. ledna 1998 týkající se řízení podle článku 65 Smlouvy o ESUO (věc IV/35.814 – Přirážka za slévání) (Úř. věst. L 100, s. 55, dále jen „původní rozhodnutí“).

11 — T-45/98 a T-47/98, Recueil, s. II-3757.

12 — C-65/02 P a C-73/02 P, Recueil, s. I-6773.

31. Dne 20. prosince 2006 Komise přijala sporné rozhodnutí. Toto rozhodnutí je určeno pouze TKS. Rozhodnutí podle svého odůvodnění vychází zejména ze Smlouvy o ESUO a jejího článku 65, a rovněž ze smlouvy o ES a nařízení č. 1/2003. Výroková část sporného rozhodnutí zní takto:

„Článek 1

Společnost Thyssen […] porušovala čl. 65 odst. 1 UO od 16. prosince 1993 do 31. prosince 1994 tím, že změnila a používala referenční hodnoty výpočtového vzorce přirážky za slévání, [a] cílem a výsledkem tohoto jednání bylo omezení a narušení obvyklého fungování hospodářské soutěže na společném trhu.

Článek 2

1. Za protiprávní jednání uvedené v článku [1] se ukládá pokuta ve výši 3 168 000 eur.

2. Jelikož [TKS] [prohlášením] ze dne 23. července 1997 převzala odpovědnost za jednání společnosti [Thyssen], pokuta se ukládá [společnosti TKS].

[…]“

III – Žaloba před Soudem a napadený rozsudek

32. Návrhem došlým kanceláři Soudu dne 6. února 2007 podala společnost TKS proti spornému rozhodnutí žalobu na neplatnost na základě článku 230 ES.

33. Tato žaloba vycházela z deseti žalobních důvodů.

34. První dva důvody se týkaly právního základu sporného rozhodnutí a poukazovaly na porušení zásady *nulla poena sine lege v* důsledku použití čl. 65 odst. 1 UO v době po 23. červenci 2002 a na použití nařízení č. 1/2003 ve spojení s článkem 65 UO.

35. Třetím žalobním důvodem společnost TKS tvrdila, že Soudní dvůr ve výše uvedeném rozsudku ze dne 14. července 2005, ThyssenKrupp v. Komise, určil, že nebyla odpovědná za jednání, jehož se dopustila společnost Thyssen, což vytvořilo překážku věci rozsouzené. Následně v rámci svého čtvrtého žalobního důvodu uplatnila protiprávnost prohlášení ze dne 23. července 1997.

36. Pátým a šestým žalobním důvodem se společnost TKS dovolávala porušení zásady právní jistoty a zásady *non bis in idem*. Sedmým žalobním důvodem uplatňovala porušení pravidel promlčení, neboť měla za to, že protiprávní jednání, jehož se dopustila společnost Thyssen, bylo promlčeno. Osmý

a devátý žalobní důvod vycházel z porušení práva na obhajobu v důsledku porušení práva na přístup ke spisu, a také v důsledku nesrovnalosti v oznámení námitek.

37. Společnost TKS v rámci desátého žalobního důvodu podpůrně tvrdila, že výše pokuty byla vypočtena nesprávně, jelikož Komise nezohlednila to, že nepopřela skutečnost protiprávního jednání jako celku.

38. V bodech 37 a 38 napadeného rozsudku se upřesňuje, že účastníci řízení byli vyslechnuti na jednání dne 11. prosince 2008, na němž společnost TKS uvedla, že bere zpět prohlášení ze dne 23. července 1997, což bylo uvedeno do zápisu z tohoto jednání.

39. Napadeným rozsudkem Soud zamítl žalobu a uložil společnosti TKS náhradu nákladů řízení.

40. V zásadě měl za to, že uplatnění čl. 65 odst. 1 UO po 23. červenci 2002 na skutkové okolnosti existující před tímto datem neporušuje zásadu *nulla poena sine lege* a že pro účely tohoto uplatnění může Komise svou pravomoc založit na nařízení č. 1/2003. Soud se domníval že Soudní dvůr v již uvedeném rozsudku ze dne 14. července 2005, ThyssenKrupp v. Komise, určil, že společnost TKS byla na základě prohlášení ze dne 23. července 1997 odpovědná za jednání společnosti Thyssen, čímž vznikla překážka věci rozsouzené.

41. Podle Soudu byly právní základy sankce a přenesení odpovědnosti určeny s dostatečnou jasností zaprvé čl. 7 odst. 1 a čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, a zadruhé prohlášením ze dne 23. července 1997. Údajné porušení zásady *non bis in idem* nebylo shledáno, neboť podle uvedeného prohlášení se protiprávní jednání společnosti Thyssen dalo přičítat společnosti TKS. Toto protiprávní jednání podle Soudu nebylo promlčeno, neboť promlčení musí být posuzováno vzhledem ke společnosti TKS a běh promlčecí lhůty byl po dobu soudního řízení týkajícího se původního rozhodnutí pozastaven.

42. Soud nakonec rozhodl, že oznámení námitek bylo v souladu s právem a že Komise neporušila právo nahlédnout do spisu, ani se nedopustila nesprávného posouzení tím, že nepřihlédla k údajnému nezpochybnění zmíněného protiprávního jednání.

IV – Řízení před Soudním dvorem a návrhová žádání účastníků řízení

43. Na podporu svého opravného prostředku společnost TKS navrhuje, aby Soudní dvůr zrušil napadený rozsudek, podpůrně vrátil věc Tribunálu, a ještě podpůrněji snížil pokutu, jež jí byla uložena podle článku 2 sporného rozhodnutí. Mimoto navrhuje, aby Komisi byla uložena náhrada nákladů řízení.

44. Komise navrhuje, aby byl opravný prostředek zamítnut a aby společnosti TKS byla uložena náhrada nákladů řízení.

V – Kasační opravný prostředek

45. Společnost TKS uvádí pět důvodů kasačního opravného prostředku, jež vycházejí zaprvé z porušení zásady *nulla poena sine lege z* důvodu uplatnění čl. 65 odst. 1 UO po 23. červenci 2002, z nesprávného uplatnění článku 23 nařízení č. 1/2003 na porušení čl. 65 odst. 1 UO, z porušení svrchovanosti signatářských států Smlouvy o ESUO a z nepoužitelnosti rozsudku Soudu ze dne 12. září 2007, González y Díez v. Komise [13] na skutkové okolnosti této věci.

46. Svým druhým důvodem kasačního opravného prostředku společnost TKS poukazuje na to, že skutečnost, že jí bylo přičítáno jednání společnosti Thyssen, nebyla ve výše uvedeném rozsudku Soudního dvora ze dne 14. července 2005, ThyssenKrupp v. Komise, konstatována způsobem, jenž by vytvářel překážku věci rozsouzené, že Soud nevzal na zřetel dosah zásady *res judicata*, porušil její právo na obhajobu a nesprávně rozhodl, že prohlášení ze dne 23. července 1997 na ni přeneslo odpovědnost společnosti Thyssen.

13 — T-25/04, Recueil, s. II-3121.

47. Třetí důvod kasačního opravného prostředku vychází z nedostatku přesnosti ohledně právního základu sporného rozhodnutí, a rovněž přenesení odpovědnosti, tzn. přesnosti, již Soud nesprávně považoval za dostatečnou. Čtvrtým důvodem kasačního opravného prostředku společnost TKS Soudu vytýká, že porušil ustanovení upravující promlčení. Pátý důvod kasačního opravného prostředku vychází z porušení zásad, jimiž se řídí výpočet výše pokuty.

A – *Úvodní poznámky*

48. Přezkum těchto důvodů kasačního opravného prostředku především vyžaduje, aby byla připomenuta povaha řízení v rámci provádění pravidel hospodářské soutěže.

49. Přestože toto řízení nespadá *stricto sensu* do trestní oblasti, má *kvazi* trestní povahu. Pokuty stanovené v článku 23 nařízení č. 1/2003 jsou totiž co do své povahy a významu srovnatelné s trestní sankcí a Komise vzhledem ke své vyšetřovací, dokazovací a rozhodovací funkci zasahuje vůči podnikům především represivním způsobem. Ve zde chápaném smyslu spadá tedy zmíněné řízení do „trestní oblasti“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv

a základních svobod [14], a musí tudíž poskytovat záruky stanovené v trestní části tohoto ustanovení [15].

50. Tento názor přímo navazuje na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva. Tento soud používá tři kritéria pro určení, zda obvinění spadá do trestní oblasti, a to právní kvalifikaci protiprávního jednání ve vnitrostátním právu, represivní a odrazující povahu sankce a míru závažnost sankce, již lze dotčené osobě a *priori* uložit [16]. První kritérium má hodnotu pouze formální a relativní, další dvě jsou alternativní [17]. Evropský soud pro lidská práva toto odůvodnění použil v případě mnoha správních sankcí [18], mezi něž patří i sankce uložené vnitrostátními orgány pro hospodářskou soutěž [19]. Vzhledem k cíli práva hospodářské soutěže (ochrana hospodářského veřejného pořádku), povaze sankcí (současně preventivní a sankční účinek, jejichž smyslem není vůbec náprava škody) a jejich významu (vysoký peněžitý trest), se totiž na tato řízení podle Evropského soudu pro lidská práva musejí vztahovat záruky stanovené v článku 6 EÚLP.

51. Judikatura Soudního dvora se ubírá tímto směrem. V této judikatuře se s ohledem na zvláštnosti sporů v oblasti hospodářské soutěže uplatňují základní zásady trestního práva a základní záruky uvedené v článku 6 EÚLP. V rozsudku Komise v. Anic Partecipazioni [20] tak Soudní dvůr připustil použitelnost zásady osobní odpovědnosti na pravidla hospodářské soutěže [21]. Soudní dvůr dále v rozsudku Hüls v. Komise [22] odkázal na zásadu presumpce neviny zaručenou čl. 6 odst. 2 EÚLP. V této věci se soud Unie domníval, že vzhledem k povaze dotčeného protiprávního jednání a k povaze a stupni přísnosti souvisejících sankcí je zapotřebí uplatnit zásadu presumpce neviny na řízení týkající se porušení

14 — Úmluva podepsaná v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále jen la „EÚLP“).

15 — K této otázce viz věci, v nichž v současné době probíhá řízení před Soudním dvorem, KME Germany a další v. Komise (C-272/09 P), a Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert v. Komise (C-73/10 P).

16 — Viz Evropský soud pro lidská práva, rozsudek Engel a další v. Nizozemsko ze dne 8. června 1976, řada A č. 22, bod 82. Ohledně výkladu judikatury Evropského soudu pro lidská práva viz Evropský soud pro lidská práva, viz rozsudek Jussila v. Finsko ze dne 23. listopadu 2006, body 29 až 39.

17 — Viz Evropský soud pro lidská práva, rozsudek Ezeh a Connors v. Spojené království ze dne 9. října 2003, Sbírka rozsudků a rozhodnutí 2003-X, bod 86.

18 — Například v případě správního přestupku v souvislosti s dopravní nehodou viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva Öztürk v. Německo ze dne 21. února 1984, řada A 73; pokud jde o trest uložený za porušení celních předpisů viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva Salabiaku v. Francie ze dne 7. října 1988, řada A 141-A; v případě sankce uložené francouzskou radou pro finanční trhy viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva Didier v. Francie ze dne 27. srpna 2002, Sbírka rozsudků a rozhodnutí 2002-VII; co se týče zvýšení daně v rámci daňového řízení viz výše uvedený rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, Jussila v. Finsko, a co se týče důtky uložené francouzskou bankovní komisí viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva Dubus S.A. v. Francie ze dne 11. června 2009.

19 — V tomto ohledu viz Evropský soud pro lidská práva, rozhodnutí Melchers and Co. v. Německo ze dne 9. února 1990; Société Stenuit v. Francie ze dne 30. května 1991, a Lilly v. Francie ze dne 3. prosince 2002. Viz rovněž Evropský soud pro lidská práva, výše uvedené rozsudky Jussila v. Finsko, bod 43 a Dubus S.A. v. Francie, bod 35, jakož i pro izolovaný výklad, Evropský soud pro lidská práva, rozsudek OOO Neste a další v. Rusko ze dne 3. června 2004.

20 — Rozsudek ze dne 8. července 1999 (C-49/92 P, Recueil, s. I-4125).

21 — Bod 78. Tato judikatura byla potvrzena (viz rozsudek ze dne 10. září 2009, Akzo Nobel a další v. Komise, C-97/08 P, Sb. rozh. s. I-8237, bod 77).

22 — Rozsudek ze dne 8. července 1999 (C-199/92 P, Recueil, s. I-4287).

pravidel hospodářské soutěže použitelných na podniky, jež mohou vést k uložení pokut nebo penále [23].

1. Argumenty účastníků řízení

52. Tyto skutečnosti dostatečně prokazují, že v rámci přezkumu tohoto kasačního opravného prostředku je třeba věnovat zvláštní pozornost dodržování základních záruk zakotvených v článcích 47 až 49 Listiny základních práv Evropské unie [24] a v článku 6 EÚLP.

54. První důvod kasačního opravného prostředku se dále dělí na čtyři části, vycházející zaprvé z porušení zásady *nulla poena sine lege z* důvodu uplatnění čl. 65 odst. 1 UO po 23. červenci 2002, zadruhé z protiprávní povahy uplatnění článku 23 nařízení č. 1/2003 ve spojení s čl. 65 odst. 1 UO, zatřetí z porušení svrchovanosti signatářských států Smlouvy o ESUO a začtvrté z nepoužitelnosti výše uvedeného rozsudku González y Díez v. Komise, na bodě Soud odkazuje v napadeném rozsudku.

B – *K prvnímu důvodu kasačního opravného prostředku vycházejícímu z neexistence právního základu sporného rozhodnutí*

a) K první části vycházející z porušení zásady *nulla poena sine lege* z důvodu uplatnění čl. 65 odst. 1 UO po skončení platnosti Smlouvy o ESUO dne 23. července 2002.

53. Společnost TKS v podstatě tvrdí, že Komise z důvodu skončení platnosti Smlouvy o ESUO 23. července 2002 pozbyla pravomoc ukládat sankce za porušení článku 65 UO a že žádný právní předpis tento orgán nezmocňuje k použití tohoto ustanovení.

55. Podle společnosti TKS skutečnost, že rozhodnutí vycházelo po 23. červenci 2002 pro účely ukládání sankcí za protiprávní jednání, jež byla ukončena před skončením platnosti Smlouvy o ESUO, z článku 65 UO, porušuje zásadu legality trestných činů a trestů. Připuštění, že na určitá jednání, na něž se vztahovala Smlouva o ESUO, se dnes vztahuje Smlouva o ES na základě kontinuity práva Unie, by totiž bylo v rozporu se zásadou

23 — Bod 150.

24 — Úř. věst. 2010, C 83, s. 389, dále jen „Listina“.

Vídeňské úmluvy o smluvním právu [25] a rovnalo by se připuštění výkladu ustanovení trestního práva *per analogiam*.

56. Z důvodu skončení platnosti Smlouvy o ESUO a neexistence přechodných opatření týkajících se článku 65 UO neměla Komise po 23. červenci 2002 nadále pravomoci vyplývající z tohoto článku. Otázka vztahu mezi články 65 UO a 81 ES, jakož i výkladu *lex specialis* tedy v projednávané věci není relevantní.

57. Především má Komise za to, že Smlouva o ESUO a Smlouva o ES tvoří součást jednotného právního řádu, v jehož rámci Smlouva o ESUO představovala *lex specialis* ve vztahu ke Smlouvě o ES. Zásada *nulla poena sine lege* je tak dodržena, neboť po skončení platnosti Smlouvy o ESUO jsou tytéž kartelové dohody i nadále zakázány článkem 81 ES, který představuje v podstatě stejné pravidlo, jako to, jež je stanoveno v článku 65 UO. Proto je při použití obecných zásad práva upravujícího časovou působnost právních předpisů, s výhradou zásady *lex mitior*, třeba uplatnit právo platné v rozhodné době.

58. Zadruhé se Komise stále považuje za příslušnou k uplatňování čl. 65 odst. 1 UO. Smlouva o ESUO a Smlouva o ES totiž vytvářejí jednotný právní řád vzhledem k jednotnému zákazu porušení pravidel hospodářské soutěže, k jednotné pravomoci Komise v této oblasti a ke vztahu *lex specialis* a *lex generalis* mezi těmito dvěma smlouvami, jenž je charakterizován zejména obecnou povahou zákazu kartelových dohod stanoveného v článku 81 ES. Jelikož se na tento právní řád nadále uplatňují obecné zásady práva, zejména ty, jež upravují časové působnosti právních předpisů, odůvodňuje to zachování pravomoci Komise i navzdory skončení platnosti Smlouvy o ESUO.

b) K druhé části vycházející z protiprávní povahy uplatnění článku 23 nařízení č. 1/2003 ve spojení s čl. 65 odst. 1 UO

59. Společnost TKS ze skončení platnosti Smlouvy o ESUO zaprvé vyvozuje, že neexistuje jakýkoli právní základ pro ukládání sankcí za porušení čl. 65 odst. 1 UO. Připomíná zákaz výkladu *per analogiam* v trestním právu a tvrdí, že Soud takovýto výklad použil, když připustil, že Komise při ukládání sankcí za porušení Smlouvy o ESUO může vycházet z článku 23 nařízení č. 1/2003.

25 — Sbírka smluv Organizace spojených národů, sv. 1155, s. 331.

60. Zadruhé společnost TKS připomíná, že úlohou soudu Unie není vyplnit mezeru v právních předpisech vyplývající z neexistence přechodných ustanovení týkajících se článku 65 UO.

61. Zatřetí má za to, že vzhledem k zásadě přiznání pravomocí jsou pravomoci Komise vymezené ve Smlouvě o ES omezeny striktně na tuto smlouvu. Tím, že se Soud domníval, že se čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 v projednávané věci uplatní jakožto procesní pravidlo, se dopustil nesprávného právního posouzení. Navíc již nebylo možné použít zásadu časové působnosti právních předpisů, vzhledem k tomu, že Komise ztratila jakoukoli pravomoc ukládat sankce za porušení článku 65 UO.

62. Komise má za to, že Soud správně použil zásadu časové působnosti uplatňování právních předpisů. Hierarchické postavení článku 81 ES jakožto *lex generalis* totiž způsobuje obecnou použitelnost článku 23 nařízení č. 1/2003, čímž odpadá nutnost jakýchkoli přechodných opatření ohledně článku 65 UO. Navíc Komise tím, že svou pravomoc opírala o toto ustanovení, neporušila žádnou obecnou zásadu výkladu, protože otázka správné pravomoci nesouvisí s otázkou legality trestů a Soudní dvůr již ve své judikatuře připustil teleologický výklad represivních ustanovení [26].

c) K třetí části vycházející z porušení svrchovanosti signatářských států Smlouvy o ESUO

63. Společnost TKS se domnívá, že napadený rozsudek narušuje svrchovanost signatářských států Smlouvy o ESUO, neboť po skončení platnosti této smlouvy byla pravomoc ukládat sankce v této oblasti navrácena členským státům, jelikož signatářské státy přenesly sankční pravomoc na Komisi jen do tohoto data.

64. Komise pochybuje o tom, že by se společnost TKS jakožto právnická osoba soukromého práva mohla dovolávat takovéhoto porušení. Z důvodu kontinuity v rámci téhož právního řádu členské státy, které jednomyslně potvrdily sporné rozhodnutí v rámci poradního výboru, nikdy neměly pravomoci zamezovat kartelovým dohodám v dotčeném odvětví, ani jim nebyly vráceny. Společnost TKS se tak snaží získat beztrestnost ve starých případech, jež je neslučitelná s významem zákazu kartelů.

26 — Rozsudek ze dne 7. června 2007, Britannia Alloys & Chemicals v. Komise (C-76/06 P, Sb. rozh. s. I-4405).

d) Ke čtvrté části vycházející z nepoužitelnosti výše uvedeného rozsudku González y Díez v. Komise

65. Podle společnosti TKS není odkaz Soudu na výše uvedený rozsudek v. Komise relevantní, neboť předmět sporu (státní podpora) a účinky narušení hospodářské soutěže s projednávanou věcí nelze porovnávat. Mimoto dotčené protiprávní jednání nevyvolává účinky v budoucnosti

66. Komise se domnívá, že určité aspekty této věci a výše uvedeného rozsudku González y Díez v. Komise jsou srovnatelné, protože v obou případech nastaly všechny skutkové okolnosti před skončením platnosti Smlouvy o ESUO, ale řízení o vrácení podpory nebo o sankci se konalo po 23. červenci 2002. Navíc v obou případech mohlo narušení hospodářské soutěže vyvolat škodlivé účinky v budoucnosti.

2. Posouzení

67. Čtyři části prvního důvodu kasačního opravného prostředku přezkoumám společně. Společnost TKS v podstatě žádá Soudní dvůr, aby se vyjádřil k otázce, zda po skončení platnosti Smlouvy o ESUO mohla Komise odvozující svou pravomoc z nařízení č. 1/2003, které je, jak připomínám, prováděcím nařízením k článku 81 ES, konstatovat porušení čl. 65 odst. 1 UO a uložit za něj sankci.

68. V projednávané věci se totiž Komise při konstatování protiprávního jednání opírala o čl. 7 odst. 1 nařízení č. 1/2003. Komise mimoto pro účely uložení pokuty společnosti TKS vycházela z čl. 23 odst. 2 tohoto nařízení. Komise však výši této pokuty vypočítala nikoli s odkazem na způsob výpočtu stanovený v posledně uvedeném ustanovení, jež je zde uvedeno jako druhé v pořadí, nýbrž na způsob výpočtu stanovený v článku 65 odst. 5 UO, a to podle zásady *lex mitior*.

69. Není to poprvé, co Komise založila své rozhodnutí na spojení hmotného práva a procesního práva vyplývajícího ze Smlouvy o ESUO a Smlouvy o ES. Stejným způsobem postupovala i ve dvou dalších věcech [27].

70. Komise zvolila tento postup, neboť neexistuje přechodné ustanovení, jež by jí umožňovalo konstatovat porušení čl. 65 odst. 1 UO po skončení platnosti Smlouvy o ESUO a uložit za něj sankce. Jestliže se jí tedy nepodaří

27 — Viz výše uvedené rozsudky González y Díez v. Komise, proti němuž nebyl podán kasační opravný prostředek, a Arcelor-Mittal Lucembursko a další v. Komise, proti němuž byl, jak připomínám, podán opravný prostředek nyní projednávaný před Soudním dvorem (C-201/09 P a C-216/09 P).

přijmout rozhodnutí před skončením platnosti uvedené smlouvy z důvodu pozdního odhalení protisoutěžních jednání, nebo – jako je tomu v projednávané věci – z důvodu zrušení prvního rozhodnutí, pak jí žádný právní předpis neumožňuje konstatovat dodržování práv a povinností vyplývajících z uvedeného ustanovení.

71. Dále žádné z obou těchto nařízení o uplatňování pravidel Společenství v oblasti hospodářské soutěže, a tedy ani nařízení Rady č. 17 ze dne 6. února 1962 [28], ani nařízení č. 1/2003 neupravuje situace, k nimž došlo za platnosti Smlouvy o ESUO nebo nařízení č. 1/2003. Touto situací se zabývá pouze sdělení Komise týkající se určitých aspektů nakládání s případy hospodářské soutěže, které vyplývají z ukončení platnosti Smlouvy o ESUO [29]. Bod 31 tohoto sdělení totiž stanoví:

„Jestliže Komise v rámci uplatňování pravidel hospodářské soutěže Společenství na dohody konstatuje, že došlo k protiprávnímu jednání v oblasti spadající do působnosti Smlouvy o ESUO, je použitelným hmotným právem, bez ohledu na dobu uvedeného uplatnění, právo platné v době, kdy došlo ke skutečnostem naplňujícím znaky protiprávního jednání. Z procesního hlediska je každopádně po uplynutí doby platnosti Smlouvy o ESUO použitelným právem právo ES […]“(*neoficiální překlad)*

28 — První prováděcí nařízení k článkům [81] a [82] Smlouvy (Úř. věst. 1962, 13, s. 204, Zvl. vyd. 08/01, s. 3).

29 — Úř. věst. 2002, C 152, s. 5.

72. Z důvodu této mezery přijala Komise první řešení, které Soud zamítl v rozsudcích ze dne 25. října 2007, SP v. Komise [30], Riva Acciaio v. Komise (T-45/03), Feralpi Siderurgica v. Komise (T-77/03), a Ferriere Nord v. Komise (T-94/03). V každé z těchto věcí Komise svou pravomoc založila výlučně na ustanoveních Smlouvy o ESUO, a to navzdory skončení její platnosti. Komise tak v rozhodnutí přijatém dne 17. prosince 2002 vůči Ferriere Nord SpA pro účely konstatování porušení čl. 65 odst. 1 UO vycházela z čl. 65 odst. 4 UO a pro účely uložení pokuty podniku z čl. 65 odst. 5 UO.

73. Soud zrušil všechna tato rozhodnutí z důvodu nedostatku pravomoci. Zejména připomněl, že v souladu s judikaturou Soudního dvora [31] musí ustanovení představující právní základ aktu a opravňující orgán Společenství k přijetí dotčeného aktu platit v okamžiku jeho přijetí.

74. V žádné ze zmíněných věcí Komise nepodala kasační opravný prostředek.

30 — T-27/03, T-46/03, T-58/03 a T-79/03 a T-80/03, T-97/03 a T-98/03, Recueil, s. II-4331.

31 — Viz rozsudek ze dne 4. dubna 2000, Komise v. Rada (C-269/97, Recueil, s. I-2257), v němž Soudní dvůr rozhodl, že „akty Společenství musí být přijímány v souladu s pravidly Smlouvy platnými v okamžiku jejich přijetí“ (bod 45).

75. V projednávané věci tedy Komise předkládá nové řešení spočívající v tom, že své rozhodnutí založila na spojení hmotného práva vyplývajícího ze Smlouvy o ESUO a procesního práva vyplývajícího ze Smlouvy o ES, platného v okamžiku přijetí sporného rozhodnutí.

76. V napadeném rozsudku Soud potvrdil legalitu tohoto spojení a vycházel z teleologického výkladu pravidel zavedených zákonodárcem Unie. Soud rozdělil své odůvodnění, jímž uznal pravomoc Komise přijmout takovéto rozhodnutí, do tří částí. Nejprve v bodech 75 až 79 napadeného rozsudku připomněl povahu a působnost Smlouvy o ESUO v právním řádu Unie. Dále se Soud při uplatnění výkladových pravidel vytvořených Soudním dvorem v bodech 80 až 84 tohoto rozsudku opíral o soudržnost a totožnost cílů sledovaných oběma smlouvami. Konečně v bodech 85 až 89 uvedeného rozsudku Soud ověřil, že Komise jednala v souladu se zásadou legality, a zejména se zásadami upravujícími časovou působnost právních předpisů.

77. V tomto stanovisku podpořím – stejně jako Soud – platnost tohoto právního základu, a ubírám se v této souvislosti směrem jeho právních úvah.

78. V právním řádu Unie představovala Smlouva o ESUO zvláštní režim pro odvětví ocelářského a uhelného průmyslu, který se odchyloval od obecných pravidel stanovených v rámci Smlouvy o ES. Vztah mezi těmito dvěma smlouvami byl upraven v článku 305 ES. Toto ustanovení vylučovalo použití Smlouvy o ES a jejího sekundárního práva na zboží spadající do ocelářského a uhelného odvětví v otázkách, jež byly předmětem zvláštní právní úpravy přijaté v rámci Smlouvy o ESUO [32].

79. V případě neexistence zvláštních ustanovení se však Smlouva o ES a její prováděcí ustanovení vztahovaly na výrobky, jež spadaly do působnosti tohoto odvětvového Společenství [33], a po jeho zániku dne 23. července 2002 se obecná působnost Smlouvy o ES rozšířila na odvětví, jež byla původně upravena Smlouvou o ESUO.

80. Tato návaznost právního rámce Smlouvy o ES na právní rámec Smlouvy o ESUO spadá do kontextu „funkční“ jednoty těchto dvou společenství [34]. Soudní dvůr velmi záhy uznal existenci jednotného právního řádu [35]. Připustil rovněž existenci kontinuity právního řádu, v jehož rámci musela být, nevyjádřil-li se zákonodárce Unie v opačném smyslu,

32 — Viz rozsudek ze dne 22. dubna 2008, Komise v. Salzgitter (C-408/04 P, Sb. rozh. s. I-2767, bod 88 a citovaná judikatura).

33 — Viz rozsudek Soudního dvora ze dne 2. května 1996, Hopkins a další (C-18/94, Recueil, s. I-2281, bod 14, jakož i citovaná judikatura).

34 — Rozsudek ze dne 15. července 1960, Campolongo v. Vysoký úřad (27/59 a 39/59, Recueil, s. 795, 824).

35 — Viz stanovisko 1/91 ze dne 14. prosince 1991 (Recueil, s. I-6079, bod 21).

zajištěna kontinuita právních struktur pro případ změny právní úpravy [36].

81. Rozsudky Busseni [37] a Lucchini [38], o něž Soud opírá své odůvodnění, ukazují způsob, jímž Soudní dvůr pojímá tuto funkční jednotu mezi oběma zmiňovanými smlouvami. Obě tyto věci se týkaly pravomoci Soudního dvora rozhodovat v rámci řízení o předběžné otázce týkající se výkladu pravidel Smlouvy o ESUO.

82. První věc se týkala situace, v níž tato pravomoc nebyla výslovně stanovena v článku 41 UO, na rozdíl od ustanovení článku 234 ES. Aby překlenul tuto mezeru, šel Soudní dvůr nad rámec rozdílů ve zněních obou ustanovení a opíral se o společné cíle, jež tato ustanovení sledují, a rovněž o účel a soudržnost smluv. Proto uvedl, že „by odporovalo […] [tomuto] účelu a [této] soudržnosti, aby v otázce pravidel vycházejících ze smluv o [ES] a ESAE měl Soudní dvůr poslední slovo, pokud jde o stanovení jejich smyslu a působnosti […], zatímco v otázce norem pojících se ke Smlouvě o ESUO by *tato pravomoc příslušela pouze různým vnitrostátním soudům, jejichž výklad se může lišit, a Soudní dvůr […] by neměl pravomoc k zajištění jednotného výkladu těchto norem* [39]“ [40].

83. Soudní dvůr tuto argumentaci následně uplatnil ve výše uvedené věci Lucchini. Tato věc se týkala situace, v níž Soudní dvůr z důvodu skončení platnosti Smlouvy o ESUO pozbyl pravomoc rozhodovat o předběžních otázkách týkajících se výkladu a použití uvedené smlouvy. Soudní dvůr se i navzdory tomu, že článek 41 UO nelze nadále použít, domníval, že by bylo v rozporu s účelem a soudržností smluv a neslučitelné s kontinuitou právního řádu Společenství, jestliže by Soudní dvůr neměl pravomoc zajistit jednotný výklad norem vztahujících se ke Smlouvě o ESUO, které mají účinky i po skončení platnosti této smlouvy [41].

84. Na základě této judikatury Soud přiznal Komisi spornou pravomoc. Kromě odlišných znění článku 65 odst. 1 UO a článku 81 ES Soud zdůraznil, že soudy Unie tato ustanovení vykládají týmž způsobem a že tato ustanovení sledují tytéž cíle.

36 — Rozsudek ze dne 25. února 1969, Klomp (23/68, Recueil, s. 43, bod 13).

37 — Rozsudek ze dne 22. února 1990 (C-221/88, Recueil, s. I-495, body 8 až 16).

38 — Rozsudek ze dne 18. července 2007 (C-119/05, Sb. rozh. s. I-6199).

39 — Zvýrazněno autorem tohoto stanoviska.

40 — Výše uvedený Rozsudek Busseni (bod 16).

41 — Výše uvedený rozsudek Lucchini, (bod 41).

85. Znění článků 65 odst. 1 UO a 81 odst. 1 ES postačí k prokázání, že členské státy měly v úmyslu zachovat tatáž pravidla a stejnou oblast působnosti Společenství. Třebaže se obě uvedená ustanovení co do svého znění navzájem liší, vyjadřují obě tytéž potřeby, potřebu vytvořit společný trh, na němž existuje zdravá a účinná hospodářská soutěž, a za tímto účelem zakotvit zákaz dohod, jejichž účelem a výsledkem je narušení obvyklého fungování hospodářské soutěže. Jak uvedl Soud, běh nenarušené hospodářské soutěže v ocelářském a uhelném odvětví tedy z důvodu skončení platnosti Smlouvy o ESUO nebyl přerušen, nýbrž pouze pokračoval v rámci Smlouvy o ES. Krom toho články 65 odst. 1 UO a 81 odst. 1 ES chrání stejné právní zájmy. Co se týče příslušných opatření, obě tato ustanovení vycházejí ze stejných předpokladů [42] a jejich provádění přísluší témuž orgánu, jímž je Komise.

86. Za těchto podmínek a s výhradou dodržení zásad upravujících časovou působnost právních předpisů se domnívám, že Soud mohl oprávněně rozhodnout, že kontinuita právního řádu Společenství a cílů, jimiž se řídí jeho fungování, vyžaduje, aby Evropské společenství jakožto nástupce Evropského společenství uhlí a oceli, v případě situace vzniklé za platnosti Smlouvy o ESUO, zaručilo dodržování práv a povinností, které z této smlouvy vyplývají pro členské státy i jednotlivce [43]. Připustit, že po skončení platnosti Smlouvy o ESUO Společenství tuto pravomoc pozbylo, je podle mého názoru v rozporu s účelem a soudržností smluv zamýšlenou zákonodárcem Společenství a není to slučitelné s kontinuitou právního řádu Společenství uznanou Soudním dvorem.

87. Tento výklad je zřejmý pouze v případě, že Společenství, které je v daném případě zastoupeno Komisí, jedná v souladu s obecnými zásadami upravujícími časovou působnost právních předpisů [44]. Následně uvedu zásady, které Soud připomněl v bodě 85 napadeného rozsudku.

88. Co se týče procesních pravidel, vztahují se na všechny spory projednávané v okamžiku, kdy vstoupila v platnost. Jinými slovy, Komise musí stíhat protiprávní jednání

42 — V tomto ohledu je zajímavé poznamenat, že v souladu s pokyny vydanými v roce 1998 zákonodárcem Unie vychází výpočet pokuty uložené podniku, jenž porušil čl. 65 odst. 1 UO nebo čl. 81 odst. 1 ES z kritérií stanovených v rámci Smlouvy o ES, tzn. závažnosti a doby trvání protiprávního jednání [viz pokyny o metodě stanovování pokut udělených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ESUO (Úř. věst. 1998, C 9, s. 3, Zvl. vyd. 08/01, s. 171)]. čl. 65 odst. 1

43 — Bod 83 napadeného rozsudku.

44 — Viz rozsudek Soudního dvora ze dne 14. února 2008, Varec (C-450/06, Sb. rozh. s. I-581), v němž Soudní dvůr připomněl, že procesní předpisy se v souladu s obecně přijímaným názorem uplatní na všechny spory projednávané v okamžiku nabytí platnosti těchto předpisů, narozdíl od hmotněprávních norem, které jsou zpravidla vykládány tak, že se nevztahují na situace, které nastaly před jejich vstupem v platnost (bod 27).

spáchaná za platnosti Smlouvy o ESUO ve formách a s uplatněním řízení upravených v ustanoveních platných v době vydání rozhodnutí, a to na základě ustanovení v rámci nařízení č. 1/2003.

89. To však neplatí v případě hmotněprávních pravidel. Ta nejsou retroaktivní, nestanoví-li zákonodárce Unie jinak [45]. Uplatnitelným hmotným právem tedy zůstává právo, jež bylo účinné v době, kdy došlo k protiprávnímu jednání. Uvedené pravidlo umožňuje zaručit právní jistotu jednotlivcům, kteří musejí mít možnost poznat hranice své osobní svobody, a nemohou pak být následně překvapeni právním předpisem se zpětnou platností.

90. Takovéto pravidlo vyplývá ze zásady legality trestných činů a trestů, zakotvené v článku 49 odst. 1 Listiny, a v článku 7 odst. 1 EÚLP.

91. Článek 49 Listiny upřesňuje:

„Nikdo nesmí být odsouzen za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, nebylo podle vnitrostátního nebo mezinárodního práva trestným činem. Rovněž nesmí být uložen trest přísnější, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu. Pokud poté, co již byl trestný čin spáchán, stanoví zákon mírnější trest, uloží se tento mírnější trest."

92. Analýza provedená Soudem v bodě 89 napadeného rozsudku se mi jeví být zcela v souladu s touto zásadou. Článek 65 odst. 1 UO, který definuje protiprávní jednání, totiž představuje hmotněprávní pravidlo uplatnitelné a skutečně uplatněné Komisí. Sporné rozhodnutí se týká právní situace, k níž nesporně došlo před skončením platnosti Smlouvy o ESUO, protože trvala od 16. prosince 1993 do 31. prosince 1994. Mimoto vzhledem ke skutečnosti, že Smlouva o ESUO je *lex specialis*, se na situace, k nimž došlo před skončením její platnosti, uplatňovala pouze tato smlouva a pravidla přijatá k jejímu provedení. Jak konečně uvedl Soud, zákonodárce Společenství v žádném případě nestanovil zpětnou účinnost článku 81 ES po skončení platnosti Smlouvy o ESUO.

93. Komise tedy přijetím sporného rozhodnutí správně postihla jednání, jež bylo v době, kdy k němu došlo, protiprávní. Jelikož toto protiprávní jednání bylo spácháno v době od 16. prosince 1993 do 31. prosince 1994, bylo jasně a přesně definováno v čl. 65 odst. 1 UO.

45 — V podobě výjimky z tohoto pravidla Soudní dvůr rozhodl, že hmotněprávní předpisy lze uplatnit na situace, jež nastaly před vstupem těchto předpisů v platnost, jestliže zkoumání jejich podmínek, účelu nebo systému umožní, aby jim byl takovýto účinek přiznán (výše uvedený rozsudek Varec).

Mimoto byla za uvedené protiprávní jednání stanovena sankce, která byla jasně vymezena v čl. 65 odst. 5 UO. Podniky byly tudíž velmi dobře informovány o následcích svého jednání jak v rámci prvního řízení, které vedlo k přijetí původního rozhodnutí, tak i v rámci řízení v této věci. Konečně poznamenávám, že v takovém zvláštním rámci opětovného přijetí rozhodnutí nemůže společnost TKS platně vycházet ze skončení platnosti Smlouvy o ESUO s cílem vyhnout se odsuzujícímu rozhodnutí Komise (v rozsahu, v němž je jí přičítáno protiprávní jednání, jehož se dopustila společnost Thyssen).

94. Ohledně procesních pravidel je známo, že v rámci provádění článku 81 ES představují čl. 7 odst. 1 a čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 ze dne 1. května 2004 od okamžiku, kdy vstoupilo v platnost, právě ta ustanovení, na jejichž základě je Komise oprávněna přijímat odsuzující rozhodnutí a ukládat sankce podnikům, jež porušily článek 81 ES. Jelikož Soud dospěl k názoru, že tato ustanovení představují procesní pravidla, potvrdil tím jejich okamžité uplatnění.

95. Ohledně tohoto druhého závěru Soudu však zastávám odlišný názor. Článek 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 totiž neopravňuje Komisi pouze k uložení pokuty. Stanoví i výši této pokuty. Za těchto podmínek se domnívám, že toto ustanovení představuje pravidlo hmotného práva.

96. Chápu však, že Komise ve zvláštním kontextu této věci vycházela ze zmíněného ustanovení za účelem získání sankční pravomoci vůči společnosti TKS. Co se týče pokuty, Komise v souladu se zásadou *lex mitior* uvedenou v čl. 49 odst. 1 Listiny vypočetla její výši podle čl. 65 odst. 5 UO tak, aby byla společnosti TKS uložena ta nejmírnější sankce.

97. Vzhledem k výše uvedeným úvahám se domnívám, že se Soud nedopustil nesprávného právního posouzení tím, že rozhodl, že se Komise mohla v takové situaci, jako je předmětná situace, vycházet z čl. 7 odst. 1 a čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, aby konstatovala a sankcionovala kartelové dohody uskutečněné v odvětví, jež spadá do působnosti Smlouvy o ESUO.

98. Je však třeba uvést, že v rozporu s tím, co Soud uvedl v bodě 84 napadeného rozsudku, Komise nemohla takto jednat po 23. červenci 2002, tedy po dni, kdy skončila platnost Smlouvy o ESUO, ale po 1. květnu 2004, tedy po dni, kdy nařízení č. 1/2003 vstoupilo v platnost.

99. Toto nesprávné posouzení však nemá žádný dopad na řešení sporu.

100. Vzhledem ke všem těmto úvahám Soudnímu dvoru navrhuji, aby první důvod zamítl jako neopodstatněný.

C – K druhému důvodu kasačního opravného prostředku vycházejícímu z porušení zásady překážky věci rozsouzené v souvislosti s přičítáním odpovědnosti společnosti TKS za jednání společnosti Thyssen

1. Argumenty účastníků řízení

101. V rámci druhého důvodu kasačního opravného prostředku společnost TKS tvrdí, že se Soud dopustil nesprávného právního posouzení, když rozhodl, že otázka týkající se skutečnosti, že jí byla přičtena jednání, jichž se dopustila společnost Thyssen, vytvořila překážku věci rozsouzené.

102. Tento důvod kasačního opravného prostředku se dělí na tři části.

103. V rámci první části společnost TKS v zásadě tvrdí, že Soud přijal nesprávný výklad bodu 88 výše uvedeného rozsudku Soudního dvora ThyssenKrupp v. Komise. Podle společnosti TKS Soudní dvůr v tomto bodě rozhodl, že nebyla fakticky odpovědná za jednání společnosti Thyssen, a že tato otázka nyní tvoří překážku věci rozsouzené. Proto jí Komise nemůže platně uložit pokutu za protiprávní jednání společnosti Thyssen.

104. Komise se domnívá, že společnost TKS zkresluje napadený rozsudek. Jak totiž rozhodl Soud, Soudní dvůr uznal, že Komise má na základě prohlášení z 23. července 1997 právo přičíst společnosti TKS odpovědnost za jednání společnosti Thyssen. Výklad společnosti TKS mimoto naráží na samotný předmět vzájemného kasačního opravného prostředku podaného k Soudnímu dvoru. Tento kasační opravný prostředek se týkal pouze otázky vzdání se práva být vyslechnut. Soudní dvůr tedy nebyl povinen meritorně přezkoumat prohlášení o převzetí odpovědnosti.

105. V rámci druhého důvodu kasačního opravného prostředku společnost TKS tvrdí, že Soud porušil zásadu překážky věci rozsouzené tím, že rozšířil působnost této zásady nad rámec předmětu sporu uvedeného v předcházejícím řízení. Předmět tohoto sporu byl totiž omezen na porušení práva společnosti TKS na obhajobu v rámci přijetí původního rozhodnutí. Podle ní tedy překážka věci rozsouzené nemohla být překážkou podání žaloby proti novému rozhodnutí, v jejímž rámci mohla uplatnit protiprávnost

prohlášení z 23. července 1997. V této souvislosti společnost TKS připomíná, že skutkové okolnosti týkající se údajného přenosu odpovědnosti za jednání společnosti Thyssen na ni se vzhledem k zpětvzetí uvedeného prohlášení v době mezi původním rozhodnutím a sporným rozhodnutím změnily.

106. Na druhé straně společnost TKS tvrdí, že tím Soud porušil její právo na obhajobu, protože ji zbavil možnosti uvést důvody, které dosud nikdy neuvedla.

107. Komise se domnívá, že tato tvrzení společnosti TKS jsou v rozporu s tvrzeními, která předložila v prvním stupni, podle nichž tvrdila, že soud Unie již s konečnou platností rozhodl o otázce přenosu odpovědnosti. Tento důvod kasačního opravného prostředku je tedy nový, a proto je ve stádiu kasačního opravného prostředku nepřípustný.

108. Mimoto se podle ustálené judikatury překážka věci rozsouzené váže pouze ke skutkovým a právním otázkám, které byly skutečně nebo nutně rozhodnuty dotčeným rozsudkem. Komise upřesňuje, že jak sporné řízení proti původnímu rozhodnutí, tak i řízení, v němž byl vydán napadený rozsudek, vyžadovala analýzu otázky, zda mohla na základě prohlášení ze dne 23. července 1997 přičíst společnosti TKS odpovědnost za protiprávní jednání, jehož se dopustila společnost Thyssen.

109. Prohlášení ze dne 23. července 1997 bylo tedy předmětem sporu v těchto řízeních a v bodech 59 a 62 výše uvedeného rozsudku Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni v. Komise Soud konstatoval přičitatelnost, jež nebyla napadena kasačním opravným prostředkem a kterou věcně potvrdil Soudní dvůr. Vzhledem k povinnosti Komise podle článku 233 ES přijmout opatření, aby vyhověla rozsudku Soudního dvora, byla Komise povinna zohlednit tato konstatování. Jelikož bylo mimoto sporné rozhodnutí přijato ve stejném správním řízení jako původní rozhodnutí, nemůže společnost TKS v souvislosti s týmiž skutkovými okolnostmi uvádět různá tvrzení.

110. Komise ohledně zpětvzetí prohlášení ze dne 23. července 1997 tvrdí, že již nebylo právně možné, protože mezitím došlo k přijetí sporného rozhodnutí.

111. V rámci třetí části společnost TKS uplatňuje protiprávnost přenosu odpovědnosti, který Komise provedla na základě prohlášení ze dne 23. července 1997. Zaprvé zamýšlela nést odpovědnost pouze za žaloby týkající se občanskoprávní odpovědnosti za škody podané proti společnosti Thyssen. Zadruhé v otázce uplatnění pravidel hospodářské soutěže není právním nástupcem společnosti Thyssen, což podle judikatury neumožňuje přenos odpovědnosti. Zatřetí by takovýto přenos byl v rozporu se zásadou *ius publicum privatorum pactis mutari non potest*, podle níž zvláštní anebo soukromé

ujednání nemůže změnit právní následky vyplývající z veřejného práva.

112. Komise tyto argumenty zpochybňuje. Zaprvé připomíná, že společnost TKS vzala prohlášení ze dne 23. července 1997 zpět až před Soudem v průběhu řízení zahájeného proti spornému rozhodnutí. Toto zpětvzetí působilo tak, že ohledně jednání společnosti Thyssen došlo k promlčení.

113. Zadruhé si všichni účastníci řízení byli vědomi toho, že se nejednalo o převod podle občanského práva, ale o převzetí odpovědnosti za protiprávní jednání v souvislosti s pokutou. To vyplývá z pojmů použitých společností TKS a ze skutkových zjištění, jež soud Unie provedl v rámci řízení zahájeného proti původnímu rozhodnutí.

114. Zatřetí čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 nebrání tomu, aby podniku, který nabyl odvětví činností za takových podmínek jako v projednávané věci, byla uložena pokuta, když před Komisí jednoznačně prohlásí, že si přeje nést odpovědnost za kartel. Podle názoru Komise tato situace není srovnatelná s prohlášením adresovaným Komisi, kterým ji informuje o převzetí odpovědnosti bilaterální dohodou mezi dvěma podniky. Takovýmto převodem odpovědnosti by pravomoc Komise mohla být zbavena svého účinku například na základě nižšího obratu anebo špatné finanční situace společnosti, která převzala odpovědnost.

2. Posouzení

115. Než přistoupím ke zkoumání druhého důvodu kasačního opravného prostředku, musím připomenout odůvodnění přijaté Soudem v napadeném rozsudku a stádia řízení.

a) Napadený rozsudek

116. V napadeném rozsudku Soud rozhodl, že o platnosti prohlášení ze dne 23. července 1997 a legality přičtení odpovědnosti za jednání společnosti Thyssen společnosti TKS už s konečnou platností rozhodl soud Unie, a tudíž tvoří překážku věci rozsouzené.

117. Za tímto účelem Soud přezkoumal působnost vydaných rozsudků v rámci řízení směřujícího proti původnímu rozhodnutí.

118. Soud předně v bodě 114 napadeného rozsudku zkoumal dosah výše uvedeného rozsudku Soudu ze dne 13. prosince 2001, Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni v. Komise. Vycházel tak z předpokladu, že „projednání a následnému závěru Soudu o porušení práva společnosti TKS na obhajobu *nutně předcházelo konstatování platnosti prohlášení ze dne 23. července 1997* [46], kterým TKS potvrdila převzetí odpovědnosti za jednání učiněná společností Thyssen".

119. Toto „konstatování" je obsaženo v bodě 62 výše uvedeného rozsudku Soudu Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni v. Komise. Zní takto:

„[…] nebylo zpochybňováno, že s ohledem na [prohlášení ze dne 23. července 1997] byla Komise výjimečně oprávněna přičíst společnosti TKS odpovědnost za protiprávní jednání vytýkané společnosti Thyssen[47][…]. Je totiž třeba uvést, že takovéto prohlášení, které reaguje zejména na hospodářská hlediska, jež jsou charakteristická pro spojování podniků, implikuje skutečnost, že právnická osoba, která se stala odpovědnou za činnosti jiné právnické osoby po datu protiprávního jednání vyplývajícího z uvedených činností, je povinna za ně odpovídat, třebaže tato odpovědnost v zásadě přísluší fyzické anebo právnické osobě, která vedla dotčený podnik v době, kdy došlo k protiprávnímu jednání."

120. Soud poté v bodech 116 až 138 napadeného rozsudku přezkoumal dosah výše uvedeného rozsudku Soudního dvora ze dne 14. července 2005, ThyssenKrupp v. Komise.

121. V tomto ohledu se soustředil na bod 88 uvedeného rozsudku. Tento bod reaguje na důvod uplatněný Komisí v rámci vzájemného kasačního opravného prostředku. Komise nesouhlasila se závěrem Soudu, podle kterého nerespektovala právo společnosti TKS na obhajobu. Konkrétně mu vytýkala, že nezohlednil výjimečné okolnosti, které jí umožňovaly přičíst odpovědnost za jednání společnosti Thyssen přímo společnosti TKS.

122. Bod 88 výše uvedeného rozsudku ThyssenKrupp v. Komise zní:

„Co se týče tvrzených výjimečných okolností dovolávaných Komisí [s cílem přičíst společnosti TKS odpovědnost za jednání společnosti Thyssen], postačuje zprvu připomenout, že TKS není hospodářským nástupcem Thyssen, jelikož tato společnost nadále existovala jakožto odlišná právnická osoba až do dne přijetí [původního rozhodnutí]. Dále jednota

46 — Zvýrazněno autorem tohoto stanoviska.
47 — Zvýrazněno autorem tohoto stanoviska.

činnosti, která mohla charakterizovat chování Thyssen a TKS po 1. lednu 1995, nepostačuje k tomu, aby bylo odůvodněno přičtení jednání Thyssen před tímto datem TKS z důvodu zásady [...], podle které právnická osoba může být pokutována pouze za skutky, které jsou jí specificky vytýkány. Co se konečně týká prohlášení učiněných TKS k činnostem Thyssen během správního řízení, bylo již [...] uvedeno, že neumožňují přičíst TKS odpovědnost za jednání Thyssen před uvedeným datem."

123. Z tohoto důvodu Soudní dvůr zamítl důvod kasačního opravného prostředku, který Komise uvedla na podporu vzájemného kasačního opravného prostředku, který podala.

b) Analýza

124. V napadeném rozsudku Soud uvedl, že tento bod měl za cíl pouze reagovat na tvrzení Komise týkající se výjimečných okolností a neumožňoval dospět k závěru, že podle Soudního dvora nelze prohlásit společnost TKS za odpovědnou za jednání společnosti Thyssen.

125. „V důsledku toho Soud v bodě 139 napadeného rozsudku rozhodl, že soud Společenství usoudil, že Komise měla výjimečně vzhledem k prohlášení ze dne 23. července 1997 právo přičíst TKS odpovědnost za jednání vytýkané společnosti Thyssen", a v bodě 144 rozsudku, že„právní otázka […] týkající se platnosti prohlášení ze dne 23. července 1997 jakožto právního základu přičitatelnosti jednání společnosti Thyssen [společnosti TKS], a následně sankce uložené této společnosti, *již byla zkoumána a s konečnou platností rozhodnuta soudem Společenství, a že pro ni tudíž platí překážka věci rozsouzené*" [48]. V bodě 145 uvedeného rozsudku se Soud domnívá, že„tato překážka věci rozsouzené brání tomu, aby byla [uvedená] právní otázka znovu předložena Soudu a aby ji zkoumal", a proto zamítl důvod kasačního opravného prostředku založený na protiprávnosti přenosu odpovědnosti jako nepřípustný.

126. Stejně jako společnost TKS zastávám názor, že analýza této otázky provedená Soudem obsahuje několik nesprávných právních posouzení.

127. Zaprvé se domnívám, že Soud přijal nesprávný výklad bodu 88 výše uvedeného rozsudku Soudního dvora ThyssenKrupp v. Komise.

48 — Zvýrazněno autorem tohoto stanoviska.

128. Podle mého názoru Soudní dvůr v uvedeném bodě jasně neuznal závěr, k němuž dospěl Soud v bodě 62 výše uvedeného rozsudku Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni v. Komise ohledně existence údajných výjimečných okolností. Pouhé přečtení bodu 88 výše uvedeného rozsudku Thyssen-Krupp v. Komise postačí, abychom se o tom přesvědčili. Soud se proto v bodě 139 napadeného rozsudku nemohl legitimně domnívat, že „soud Společenství" potvrdil takovouto přičitatelnost. V tom podle mého názoru spočívá první nesprávné právní posouzení.

129. Zadruhé se domnívám, že Soud neuplatnil správně zásadu překážky věci rozsouzené, protože otázky platnosti prohlášení ze dne 23. července 1997 a legality přenosu odpovědnosti nebyly předmětem kontradiktorního projednání mezi účastníky řízení v prvním stupni.

130. Soudní dvůr uznal zásadní význam zásady překážky věci rozsouzené, jak v právním řádu Unie, tak i ve vnitrostátních právních řádech [49]. Tato zásada je vyjádřením zásady právní jistoty [50]. Zaručuje stabilitu práva a právních vztahů, a rovněž řádného výkonu spravedlnosti. Soudní rozhodnutí, proti kterým už nelze podat opravný prostředek, se stávají nenapadnutelnými v společenských vztazích, čili se stávají právními skutečnostmi. Tyto skutečnosti je třeba respektovat.

131. Všeobecně se připouští, že překážka věci rozsouzené se vztahuje pouze na to, co bylo předmětem rozhodnutí. Je nutné, aby návrhová žádání byla stejná, aby žaloba byla založená na témže právním důvodu a byla projednávána mezi týmiž účastníky řízení. Překážka věci rozsouzené tak brání tomu, aby se účastníci řízení obrátili na soud s požadavkem, který je stejný jako požadavek, o jehož opodstatněnosti anebo neopodstatněnosti již bylo rozhodnuto, a umožňuje vyhnout se nekonečnému zpochybňování situací, o nichž už bylo rozhodnuto.

132. Soudní dvůr připustil, že překážka věci rozsouzené se nevztahuje jen na výrok soudního rozhodnutí, ale též na důvody, o něž se výrok nutně opírá a je s nimi neoddělitelně spjat. Proto uvádí, že podle ustálené judikatury se „překážka věci rozsouzené vztahuje pouze na skutkové a právní otázky, o kterých skutečně a nutně rozhodlo dotčené soudní rozhodnutí" [51]. Pokud se nemýlím, Soudní

49 — Viz rozsudek ze dne 29. června 2010, Komise v. Lucembursko (C-526/08, Sb. rozh. s. I-6147, bod 26 a citovaná judikatura).

50 — „Rozsudek ze dne 1. června 1999, Eco Swiss (C-126/97, Recueil, s. I-3055, bod 46). Viz rovněž rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, Brumărescu v. Rumunsko ze dne 28. října 1999, Sbírka rozsudků a rozhodnutí 1999-VII, v němž tento soud přímo potvrdil, že právní jistota vyžaduje, aby konečné řešení každého sporu nebylo nadále zpochybňováno"(bod 61).

51 — Viz výše uvedený rozsudek Komise v. Lucembursko, (bod 27 a citovaná judikatura).

dvůr se naopak nevyjádřil k vymezení rozsahu této překážky, pokud nebyly dodrženy procesní záruky spravedlivého procesu.

133. To však tvoří předmět této věci. V napadeném rozsudku Soud rozšířil překážku věci rozsouzené na důvod, který před ním nebyl nikdy zpochybněn, a mimoto nevedl k žádnému kontradiktornímu projednání účastníky řízení. Domnívám se, že takovýto výklad zásady překážky věci rozsouzené v rozsahu, v němž porušuje podstatné procesní záruky průběhu spravedlivého soudního řízení, zejména zásadu kontradiktornosti, představuje právní pochybení.

134. Je vůbec možné rozumně připustit, že překážka věci rozsouzené se vztahuje na důvod, který se věcně dotýká procesních práv, přestože účastníci řízení se k nim ve skutečnosti nevyjádřili?

135. Zásada kontradiktornosti představuje základní zásadu práva Unie [52], která vychází z respektování práva na obhajobu a práva na spravedlivý proces, zaručených v článku 47 Listiny, a rovněž v článku 6 EÚLP.

136. Soudní dvůr opětovně potvrdil význam a rozsah této zásady v rozsudku ze dne 2. prosince 2009, Komise v. Irsko a další [53]. Zásada kontradiktornosti se uplatňuje na všechna řízení, která mohou vést k rozhodnutí orgánu Společenství, jež významně ovlivňuje zájmy osoby. Z tohoto důvodu se uplatňuje před soudy Unie. Mimoto se vztahuje na všechny účastníky sporu, jak na soukromé osoby, tak i na členské státy a orgány.

137. Zásada kontradiktornosti podle Soudního dvora znamená právo každého účastníka řízení seznámit se se skutečnostmi, na kterých soud založí své rozhodnutí, a právo vyjadřovat se k nim. To umožňuje lepší informování soudu. Tím, že všechny skutečnosti, které mohou mít vliv na řešení sporu, podléhají vyjádření účastníků řízení, může soud rozhodnout zcela nestranně s plnou znalostí věci, a to z právního i ze skutkového hlediska. To rovněž umožňuje založit důvěru, kterou musí mít jednotlivci ve výkon spravedlnosti. Tato důvěra znamená, že účastníkům řízení je zaručena možnost vyjádřit se ke všem skutečnostem, na nichž soud založil své rozhodnutí.

52 — Rozsudek ze dne 10. července 2008, Bertelsmann a Sony Corporation of America v. Impala (C-413/06 P, Sb. rozh. s. I-4951, bod 61).

53 — C-89/08 P, Sb. rozh. s. I-11245, body 50 až 59. Pro výklad obsahu zmíněné zásady viz body 87 až 107 mého stanoviska v této věci.

138. Tato judikatura je v souladu s výkladem, který zastává Evropský soud pro lidská práva, co se týče práva na kontradiktorní řízení. Toto právo je součástí práva na spravedlivý proces stanoveného v článku 6 EÚLP, a jelikož cílem této úmluvy je zaručit konkrétní a účinná práva, ukládá zejména každému soudu povinnost skutečně přezkoumat důvody kasačního opravného prostředku, tvrzení a důkazy navržené účastníky řízení.

139. Zásada kontradiktornosti nepřiznává každému účastníkovi řízení pouze právo seznámit se s důkazy a vyjádřeními předloženými soudu a vyjádřit se k nim. Znamená, jak výslovně uznal Soudní dvůr ve výše uvedeném rozsudku Komise v. Irsko a další, i „právo, aby se účastníci řízení seznámili s právními důvody uplatněnými soudem bez návrhu, na nichž soud zamýšlí založit své rozhodnutí, a aby měli možnost se k nim vyjádřit". Podle Soudního dvora je totiž ke splnění požadavků spojených s právem na spravedlivý proces potřeba, aby se účastníci řízení seznámili a měli možnost se kontradiktorně vyjádřit jak ke skutkovým, tak i k právním okolnostem, které jsou rozhodné pro výsledek řízení. V důsledku toho soud nemůže – kromě zvláštních případů, jako jsou zejména případy stanovené v jednacích řádech soudů Unie – založit své rozhodnutí na právním důvodu uplatněném bez návrhu, i kdyby se jednalo o důvod týkající se veřejného pořádku, aniž předtím vyzval účastníky řízení, aby k uvedenému důvodu předložili své připomínky.

140. Soudní dvůr tuto povinnost odvodil z judikatury Evropského soudu pro lidská práva, podle kterého musí soud sám dodržovat zásadu kontradiktornosti, zejména když rozhoduje ve sporu na základě důvodu uplatněného bez návrhu [54].

141. V projednávané věci z bodu 62 výše uvedeného rozsudku Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni v. Komise vyplývá, že Soud bez návrhu uplatnil legalitu přenosu odpovědnosti uskutečněného Komisí [55]. Jak Soud uvedl v bodě 114 poslední odrážce napadeného rozsudku, předcházelo závěru o porušení práva na obhajobu určení platnosti prohlášení ze dne 23. července 1997.

142. Tato právní otázka však nebyla předmětem skutečného projednání účastníky řízení. V první řadě nešlo o sporný bod, který by účastníci řízení před soudem zpochybňovali. Účastníci řízení se tedy nevyjádřili. Dále Soud nevyzval účastníky řízení, aby předložili své

54 — Výše uvedený rozsudek Komise v. Irsko a další (bod 54).

55 — Ve zmíněném bodě Soud uvedl, že „je nesporné, vzhledem k prohlášení […] [ze dne] 23. července 1997, že Komise měla výjimečně právo přičíst [společnosti] TKS] odpovědnost za protiprávní jednání vytýkané společnosti Thyssen [a že] je totiž třeba mít za to, že takovéto prohlášení, které reaguje zejména na hospodářská hlediska, jež jsou charakteristická pro spojování podniků, implikuje [takovýto převod]".

připomínky, když uvedenou právní otázku uplatnil bez návrhu.

143. Legalita přenosu odpovědnosti však byla rozhodující ohledně výsledku řízení. Krom toho její vyřešení nebylo jednoznačné. Pojmy použité Soudem ve výše uvedeném rozsudku Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni v. Komise a úvahy přijaté Soudním dvorem v rámci kasačního opravného prostředku ukazují, že legalita přenosu odpovědnosti by se ještě měla vážně projednat.

144. V první řadě Soud v bodě 62 tohoto rozsudku nepodává přesvědčivé vysvětlení ohledně důvodů, proč je třeba se v této věci odchýlit od základní zásady personality sankcí. Třebaže pro účely odůvodnění takovéhoto výjimečného přenosu odkazuje na existenci údajných „hospodářských hledisek, jež jsou charakteristická pro spojování podniků", zdá se mi takovéto odůvodnění příliš neurčité proto, aby bylo možné odchýlit se od ustálené judikatury Soudního dvora ohledně přičitatelnosti jednání.

145. Dále Soudní dvůr velmi jasně neuznal závěr, k němuž dospěl Soud v tomto bodě 62 ohledně existence údajných výjimečných okolností. Neměla by však být překážka věci rozsouzené, jakožto základní zásada práva, jež je zdrojem jistoty a stability, určena přímo a s jistotou? Ve skutečnosti nebyl Soudní dvůr nikdy požádán o určení legality takovéhoto prohlášení.

146. Z tohoto důvodu, vzhledem k neexistenci kontradiktorního projednání či přesvědčivých vysvětlení ze strany Soudu, a rovněž vzhledem k neuznání ze strany Soudního dvora mám za to, že se Soud nemohl legitimně domnívat, že soud Unie o otázkách týkajících se legality prohlášení ze dne 23. července 1997 a o souvisejícím přenosu odpovědnosti rozhodl s konečnou platností.

147. Zatřetí mám za to, že Soud porušil rovnováhu mezi stranami tím, že uplatnil námitku nepřípustnosti proti společnosti TKS, čímž navrhovatelku jasně znevýhodnil oproti Komisi.

148. Podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva mají všichni účastníci řízení právo uplatnit své stanovisko vyrovnaným způsobem, aniž jednání jednomu z nich poskytuje zvláštní výhodu [56]. To je součástí práva na spravedlivý proces.

56 — Viz Evropský soud pro lidská práva, rozsudek Ernst a další v. Belgie ze dne 15. července 2003, bod 60.

149. Řešení, které Soud použil v napadeném rozsudku, však vede k tomu, že společnost TKS už nemůže zpochybnit legalitu prohlášení ze dne 23. července 1997 a souvisejícího přenosu odpovědnosti, třebaže v této souvislosti nebyla nikdy vyslechnuta. Zatímco v rámci řízení zahájeného proti původnímu rozhodnutí neměla společnost TKS možnost uplatnit své připomínky, nyní se proti ní uplatňuje námitka nepřípustnosti týkající se překážky věci rozsouzené. Ohledně Komise Soud naopak bez jakéhokoliv kontradiktorního projednání uznal, že měla výjimečně právo vycházet z tohoto prohlášení, načež proti zpochybnění předloženému společností TKS použil překážku věci rozsouzené. Podle mého názoru může takovéto posouzení vyvolat dojem, že existuje nerovnováha ve prospěch Komise.

150. Vzhledem ke všem těmto úvahám mám za to, že Soud tím, že se domníval, že soud Unie rozhodl o otázce přenosu odpovědnosti s konečnou platností, přijal nesprávný výklad výše uvedeného rozsudku Soudního dvora ThyssenKrupp v. Komise, a mimoto porušil zásadu překážky věci rozsouzené. Soud tím společnost TKS rovněž zbavil práva na spravedlivý proces.

151. Z tohoto důvodu Soudnímu dvoru navrhuji, aby rozhodl, že druhý důvod kasačního opravného prostředku uváděný společností TKS je opodstatněný, a zrušil napadený rozsudek.

D – *K důsledkům zrušení napadeného rozsudku*

152. Článek 61 statutu Soudního dvora uvádí, že v případě zrušení rozsudku napadeného kasačním opravným prostředkem může Soudní dvůr buď vrátit věc zpět Tribunálu, nebo sám vydat rozhodnutí ve věci v případě, že to soudní řízení dovoluje.

153. Spor v projednávané věci se týká stíhání, které Komise zahájila z důvodu protiprávního jednání, jehož se dopustila společnost Thyssen v době od 16. prosince 1993 do 31. prosince 1994. Jediným cílem sporného rozhodnutí je přičíst společnosti TKS na základě prohlášení ze dne 23. července 1997 odpovědnost za protisoutěžní jednání, jehož se dopustila společnost Thyssen, a z tohoto důvodu jí uložit pokutu.

154. Nejprve je třeba určit, zda Komise mohla legitimně přičíst společnosti TKS odpovědnost za protiprávní jednání na základě prohlášení ze dne 23. července 1997.

155. Jestliže Komise nebyla, jak se domnívám, oprávněna takto jednat, je třeba zjistit, zda vzhledem k pravidlům promlčení může legitimně stíhat společnost Thyssen za jednání, kterých se tato společnost dopustila mezi 16. prosincem 1993 a 31. prosincem 1994.

156. Obě tyto otázky byly předmětem kontradiktorního projednání před Soudním dvorem. Domnívám se proto, v těchto dvou otázkách to stav řízení dovoluje.

157. Navrhuji proto Soudnímu dvoru, aby přezkoumal čtvrtý a sedmý důvod směřující ke zrušení, uplatňovaný před Soudem společností TKS.

1. K přičitatelnosti odpovědnosti za protiprávní jednání, jehož se dopustila společnost Thyssen, společnosti TKS

a) Argumenty účastníků řízení [57]

158. Společnost TKS v rámci svého čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku zpochybňuje legalitu přičitatelnosti odpovědnosti za protiprávní jednání, jehož se dopustila společnost Thyssen. Tvrdí, že prohlášení ze dne 23. července 1997 Komisi neumožňuje takovéto přičítání. Společnost TKS se opírá o judikaturu Soudního dvora, podle níž v případě právního nástupnictví nástupce nemůže být považován za odpovědného za jednání svého předchůdce, pakliže tento předchůdce dosud existuje. Dále společnost TKS připomíná úvahy, které Soudní dvůr rozvinul v bodě 88 výše uvedeného rozsudku ThyssenKrupp v. Komise, podle nichž mezi těmito dvěma podniky neexistovalo žádné hospodářské nástupnictví, a že jednotný postup ze strany těchto dvou subjektů, ani prohlášení společnosti TKS během správního řízení neumožňují odůvodnit tuto přičitatelnost. Společnost TKS nakonec uvádí zásadu *ius publicum privatorum pactis mutari non potest*, aby podpořila závěr, že zvláštní úmluva, jako je prohlášení ze dne 23. července 1997, nemůže změnit právní následky vyplývající z veřejného práva, a *fortiori* z trestního práva.

b) Posouzení

159. Komise takovouto argumentaci zpochybňuje. V souboru připomínek předložených v rámci řízení proti původnímu rozhodnutí Komise v průběhu jednání opět uvedla, že v dotčené situaci se jednalo o případ právního nástupnictví. Mimoto se domnívá, že neexistovala žádná právní překážka, která by jí bránila zohlednit takovéto prohlášení vyjádřené svobodně a vědomě společností TKS, aby této společnosti přičítala odpovědnost za protisoutěžní jednání společnosti Thyssen.

160. S argumentací Komise se nemohu ztotožnit.

57 — Pro zevrubnější výklad argumentů účastníků řízení viz body 105 až 109 napadeného rozsudku.

161. Komise tím, že prohlásila společnost TKS za odpovědnou za protiprávní jednání, jehož se dopustila společnost Thyssen, porušila zásadu osobní odpovědnosti a zásadu, která je s ní spojená, tedy zásadu personality trestů a sankcí, na kterých je založeno přičítání odpovědnosti za protisoutěžní kartely [58].

162. Tyto zásady představují základní záruky vycházející z trestního práva. Podle zásady osobní odpovědnosti je každý odpovědný pouze za svůj vlastní čin. Podle zásady personality sankcí nemůže trest podstoupit jiná osoba, než pachatel. Tyto zásady jsou tedy v rozporu se vznikem odpovědnosti fyzické anebo právnické osoby, která nebyla ani pachatelem, ani spolupachatelem protiprávního jednání, a omezují tak výkon *ius puniendi* veřejnoprávními orgány. Představují rovněž hranice, které slouží soukromým osobám, jež nemohou být nesprávně uznány vinnými za protiprávní jednání, jehož se nedopustily.

163. Jak jsem uvedl, Soudní dvůr připustil, že zásada osobní odpovědnosti se uplatňuje na pravidla hospodářské soutěže ve výše uvedeném rozsudku Komise v. Anic Partecipazioni. V této věci se soud domníval, že vzhledem k povaze protiprávního jednání a k povaze a stupni přísnosti souvisejících sankcí má odpovědnost za porušení pravidel hospodářské soutěže osobní povahu [59]. Soudní dvůr již ve výše uvedeném rozsudku Hüls v. Komise uplatnil zásadu presumpce neviny [60]. Není tudíž zřejmé, jak by se dodržení této zásady mohlo uvést do souladu s odsouzením osoby, která byla nesprávně uznána vinnou.

164. Jestliže tedy hospodářský subjekt poruší pravidla hospodářské soutěže, je fyzická nebo právnická osoba, která provozuje tento subjekt, odpovědná za následky tohoto porušení pravidel, třebaže v době přijetí rozhodnutí, jež konstatuje uvedené protiprávní jednání, za provozování podniku odpovídala jiná osoba. [61] Existuje-li právnická osoba, která řídila podnik v době protiprávního jednání, odpovídá za protiprávní jednání podniku, třebaže věcné a osobní složky, které přispěly ke spáchání protiprávního jednání, převzala po období, v němž došlo k protiprávnímu jednání, třetí osoba [62].

58 — Výše uvedený rozsudek Akzo Nobel a další v. Komise (bod 56 jakož i citovaná judikatura).

59 — Bod 78.

60 — Bod 150.

61 — Viz rozsudky ze dne 16. listopadu 2000, KNP BT v. Komise (C-248/98 P, Recueil, s. I-9641, bod 71); Cascades v. Komise (C-279/98 P, Recueil, s. I-9693, bod 78); Stora Kopparbergs Bergslags v. Komise (C-286/98 P, Recueil, s. I-9925, bod 37); SCA Holding v. Komise (C-297/98 P, Recueil, s. I-10101, bod 25), a ze dne 11. prosince 2007, ETI a další (C-280/06, Sb. rozh. s. I-10893, bod 39 a citovaná judikatura).

62 — Viz zejména výše uvedený rozsudek SCA Holding v. Komise (bod 25).

165. V takové oblasti, jakou je hospodářská soutěž, se však orgány činné v řízení o protiprávním jednání setkávají s vyhýbavými jednáními, pro něž je příznačné nepoctivé chování, jež je s to zamaskovat či změnit identitu pachatele (po restrukturalizaci, převodu či jiné právní nebo organizační změně [63]). Aby se podniky nemohly vyhnout sankcím uloženým Komisí a s cílem zaručit účinné provedení pravidel hospodářské soutěže Soudní dvůr striktně umožňuje, aby protisoutěžní činnost, jíž se dopustila určitá společnost, byla přičtena jiné společnosti ve dvou druzích situací, a to zaprvé v případě, že dotčená společnost patří do skupiny společností (o což se v projednávané věci nejedná), a zadruhé tehdy, pokračuje-li nová společnost v jednání pachatele takovým způsobem, že mezi první a druhou společností existuje „hospodářská kontinuita“ [64].

166. Kritérium hospodářské kontinuity se však uplatňuje pouze v případě, že právnická osoba odpovědná za řízení podniku přestala po spáchání protiprávního jednání z právního anebo hospodářského hlediska existovat [65]. V tom však spočívá nejzávažnější problém.

167. Třebaže činnosti, jejichž prostřednictvím se společnost Thyssen mohla podílet na protiprávním jednání, byly od 1. ledna 1995 převedeny na společnost TKS, společnost Thyssen i nadále existovala jakožto právnická osoba a pokračovala v hospodářské činnosti v jiných odvětvích bez jakéhokoli strukturálního propojení se společností TKS. Jak uvedla Komise v bodě 10 odůvodnění sporného rozhodnutí, společnost Thyssen existovala ještě v den přijetí sporného rozhodnutí, tedy 20. prosince 2006. Jak Soudní dvůr uvedl v bodě 88 výše uvedeného rozsudku Thyssen-Krupp v. Komise, nepohybujeme se v rámci hospodářského nástupnictví mezi dvěma podniky. Z tohoto důvodu je třeba společnost Thyssen považovat za odpovědnou za všechna jednání, na nichž se podílela před 1. lednem 1995, to znamená před převodem jejího odvětví činnosti na společnost TKS. V tomto směru se nesl i původní záměr Komise, neboť dne 24. dubna 1997 společnostem TKS a Thyssen adresovala vzájemně se lišící oznámení námitek. Každý z těchto podniků na ně rovněž odpověděl jiným způsobem.

63 — V takovéto situaci má totiž Soudní dvůr za to, že by tak byl ohrožen cíl potlačovat jednání v rozporu s pravidly hospodářské soutěže a předcházet jejich opakování prostřednictvím odrazujících sankcí (viz výše uvedený rozsudek ETI a další, bod 41 a citovaná judikatura).

64 — Viz rozsudky ze dne 16. prosince 1975, Suiker Unie a další v. Komise (40/73 až 48/73, 50/73, 54/73 až 56/73, 111/73, 113/73 a 114/73, Recueil, s. 1663, bod 84); ze dne 28. března 1984, Compagnie royale asturienne des mines a Rheinzink v. Komise (29/83 a 30/83, Recueil, s. 1679, bod 9), a výše uvedený rozsudek Komise v. Anic Partecipazioni (bod 145).

65 — Viz rozsudek ETI a další, výše uvedený (bod 40). Viz rovněž výše uvedený rozsudek Komise v. Anic Partecipazioni, v němž Soudní dvůr odmítl tvrzení, které uplatňovala společnost obviněná z protiprávního jednání s cílem vyhnout se jakékoli odpovědnosti tím, že na jinou společnost převedla činnost, v jejímž rámci se dopustila protiprávního jednání, jež jí bylo vytýkáno (bod 145). Tato věc se týkala případu dvou existujících společností vykonávajících činnost, z nichž jedna z nich prostě převedla určitou část svých činností na druhou z nich a mezi nimiž neexistovalo strukturální propojení.

168. Za těchto podmínek se Komise v čl. 2 odst. 2 sporného rozhodnutí nemohla odchýlit od zásady osobní odpovědnosti tím, že společnost TKS uznala odpovědnou za protiprávní jednání společnosti Thyssen, k němuž došlo mezi 16. prosincem 1993 a 31. prosincem 1994.

169. Sporné rozhodnutí tudíž porušuje zásadu osobní odpovědnosti a nezohledňuje rozhodující okolnost vyplývající z ustálené judikatury Soudního dvora o neexistenci hospodářské kontinuity mezi společnostmi TKS a Thyssen.

170. Komise mimoto nemohla legitimně vycházet z prohlášení ze dne 23. července 1997, aby se mohla odchýlit od pravidel hospodářské soutěže.

171. Tímto jednáním Komise porušila povahu těchto pravidel a odklonila se od úlohy, jež jí podle těchto pravidel přísluší. Uvedená pravidla mají kogentní povahu. Na jedné straně umožňují zajistit zdravou a účinnou hospodářskou soutěž na společném trhu prostřednictvím zákazu protisoutěžních dohod a podílejí se tak na naplňování cílů svěřených Unii. Na druhé straně umožňují dbát na oprávněné zájmy spotřebitele tím, že jej chrání před určitým jednáním podniků. Jedná se proto o kogentní pravidla, jež platí pro všechny a od nichž se tudíž strany nemohou na základě zvláštních ujednání odchýlit.

172. V této souvislosti připomínám, že Komisi v první řadě přísluší dohlížet na uplatňování zásad stanovených v článku 81 ES [66]. Nemůže proto akceptovat jednostranné prohlášení, jako je prohlášení ze dne 23. července 1997, jež vede k odchýlení se od pravidel a zásad týkajících se přičitatelnosti protisoutěžního jednání. Nemůže připustit ani prohlášení, jímž se podnik nesprávně činí odpovědným za protiprávní jednání, kterého se nedopustil.

173. Proto vzhledem k těmto úvahám zastávám názor, že sporné rozhodnutí ohledně přičitatelnosti protiprávního jednání, jehož se dopustila společnost Thyssen mezi 16. prosincem 1993 a 31. prosincem 1994, porušuje zásadu osobní odpovědnosti.

174. Proto se domnívám, že čl. 2 odst. 2 sporného rozhodnutí je nutné zrušit v rozsahu, v němž společnosti TKS přičítá odpovědnost za uvedené protiprávní jednání.

175. Protiprávní jednání vytýkané společnosti Thyssen je prokázáno a tato společnost

66 — Viz čl. 105 odst. 1 SFEU.

byla vyslechnuta, protože Komise 24. dubna 1997 společnosti Thyssen adresovala zvláštní oznámení námitek, na které společnost Thyssen zvlášť odpověděla. Jak vyplývá z bodu 13 odůvodnění sporného rozhodnutí, odpověděla společnost Thyssen na oznámení námitek svým vlastním jménem.

176. Nyní je třeba zodpovědět otázku, zda Komise stále ještě může uložit pokutu společnosti Thyssen z důvodu protisoutěžních činností, jichž se dopustila v době od 16. prosince 1993 do 31. prosince 1994, jak jsou definovány v článku 1 sporného rozhodnutí.

2. K promlčení pravomoci Komise uložit sankce za protiprávní jednání spáchané společností Thyssen

177. V rámci svého sedmého důvodu směřujícího ke zrušení společnost TKS tvrdí, že protiprávní jednání, jehož se dopustila společnost Thyssen, je od roku 1999, nebo nejpozději od roku 2003, promlčené. Především tvrdí, že vzhledem k tomu, že společnost Thyssen nebyla účastníkem řízení proti původnímu rozhodnutí, nedošlo k přerušení promlčení ani k jeho pozastavení. Mimoto tvrdí, že jelikož je jí vytýkáno protiprávní jednání, jehož se dopustila společnost Thyssen, lze jí uložit trest pouze v rozsahu, v němž by jej bylo možné uložit jejímu právnímu předchůdci, tedy společnosti Thyssen.

178. Komise navrhuje zamítnutí tohoto důvodu kasačního opravného prostředku [67].

179. Vzhledem ke skutkovým okolnostem věci se přezkum tohoto důvodu kasačního opravného prostředku řídí pravidly týkajícími se promlčení, zejména pak těch, jež se týkají stavění běhu promlčecí lhůty, uvedených v článcích 2 a 3 rozhodnutí č. 715/78 a v článku 25 nařízení č. 1/2003. Za účelem přehlednosti a vzhledem k tomu, že znění uvedených ustanovení je v podstatě shodné, se zaměřím pouze ustanovení nařízení č. 1/2003.

180. Vyvstávají dvě otázky.

181. První se týká účinku stavění běhu promlčecí lhůty. Je třeba zjistit, zda má pozastavení promlčení v případě podání žaloby k soudu Unie relativní účinek, to znamená, že se uplatní buďto pouze ohledně žalujícího podniku, anebo *erga omnes*, kdy se pozastavení promlčení během řízení vztahuje na

67 — Pro zevrubnější přehled argumentů účastníků řízení viz body 193 až 198 napadeného rozsudku.

všechny podniky, jež se podílely na protiprávním jednání, bez ohledu na to, zda podaly žalobu. Na rozdíl od výslovné úpravy přerušení promlčení, neposkytuje čl. 25 odst. 6 nařízení č. 1/2003 v tomto směru žádné vodítko.

182. Tato otázka je totožná s otázkou položenou v rámci kasačního opravného prostředku podaného proti výše uvedenému rozsudku Soudu ve věci ArcelorMittal Luxembourg a další v. Komise. V tomto rozsudku Soud dospěl k názoru, že pozastavení promlčení stanovené v čl. 25 odst. 6 nařízení č. 1/2003 platí pouze vůči podniku, který je žalobcem [68]. Soudní dvůr musí o této otázce rozhodovat poprvé.

183. Druhá otázka se týká účinků zrušujícího rozsudku. Je otázkou, zda zrušení rozhodnutí Komise v soudním řízení retroaktivně odstraní existenci pozastavení promlčení samotného rozhodnutí. Soudní dvůr v rozsudku z 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise [69], odpověděl záporně.

184. Vyložím důvody, proč nesouhlasím ani s postojem Soudu vyjádřeným ve výše uvedeném rozsudku ArcelorMittal Luxembourg a další v. Komise, ani s postojem Soudního dvora ve výše uvedeném rozsudku Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise. Tento výklad pravidel promlčení spojený s působením různých přerušení promlčení a délkou řízení totiž zásadu promlčení jako takovou zbavuje jejího smyslu.

185. Projednávaná věc představuje dokonalý příklad, neboť společnost Thyssen po uplynutí patnácti let od skončení protiprávního jednání stále ještě neví, jak bude její záležitost vyřešena. To vyplývá ze znásobivšího se počtu aktů vedoucích k přerušení promlčení (je jich celkem šest), ze zrušení původního rozhodnutí ohledně TKS, a ze stavění promlčecí

68 — Body 151 až 158. Pro odůvodnění své úvahy uvedl Soud následující důvody. Jelikož pozastavení promlčení představuje výjimku ze zásady promlčení v pětileté lhůtě, musí být tento pojem vykládán restriktivně. Jelikož se pozastavení již svou podstatou týká předpokladu, že Komise již přijala rozhodnutí, není již zapotřebí spojovat s tímto pozastavením účinek *erga omnes*. Konečně v souladu s rozsudkem Soudního dvora ze dne 14. září 1999, Komise v. AssiDomän Kraft Products a další (C-310/97 P, Recueil, s. I-5363), brání relativní účinek soudních řízení a důsledky, jež Soudní dvůr s tímto účinkem spojuje, v zásadě tomu, aby žaloba podaná podnikem, jemuž je dotčené rozhodnutí určeno, měla vliv na situaci ostatních adresátů tohoto rozhodnutí.

69 — C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, Recueil, s. I-8375, body 142 až 157. Co se týče Tribunálu, viz zejména rozsudky ze dne 6. října 2005, Sumitomo Chemical a Sumika Fine Chemicals v. Komise (T-22/02 a T-23/02, Sb. rozh. s. II-4065, body 80 až 102), a výše uvedený rozsudek ArcelorMittal Lucembursko a další v. Komise, (body 151 až 158), proti němuž byl, jak znovu připomínám, podán opravný prostředek, který je nyní projednáván před Soudním dvorem.

lhůty v průběhu jedenáctiletého období [70]. Jakkoli to může překvapit, desetiletá promlčecí lhůta stanovená v čl. 25 odst. 5 nařízení č. 1/2003 dosud neuplynula. Uplyne v dubnu 2016, čili 21 let po skončení protiprávního jednání.

a) Úvodní úvahy

186. Než přistoupím k přezkoumání těchto otázek, musím připomenout povahu a účinek pravidel promlčení v rámci sporů v oblasti hospodářské soutěže.

187. Promlčitelnost stíhání představuje všeobecnou a základní zásadu našeho práva. Lze ji definovat jako příčinu zastavení trestního stíhání z důvodu uplynutí určité doby od okamžiku spáchání protiprávního jednání. V zásadě se uplatňuje na všechna, i ta nejzávažnější protiprávní jednání, s výjimkou zločinů proti lidskosti, jež jsou podle mezinárodních zásad nepromlčitelné. Po uplynutí promlčecí lhůty zaniká možnost trestního stíhání a účastníky protiprávního jednání již dále není možné postihnout.

188. Promlčení má za cíl zabezpečit společenský smír a je reakcí na obecnou potřebu právní jistoty. Soudní dvůr ve svém rozsudku z 24. září 2002, Falck a Acciaierie di Bolzano v. Komise [71], v souvislosti s promlčením potvrdil, že „základní požadavek právní jistoty brání tomu, aby Komise odkládala výkon svých pravomocí na neurčito“, a má-li promlčecí lhůta plnit svou funkci, musí být stanovena předem [72]. Promlčení se klasicky opírá o několik odůvodnění. S postupem času trest především ztrácí svůj smysl, protože se postupně vytrácí újma, kterou protiprávní jednání způsobilo veřejnému pořádku. Co se dále týče ochrany zájmů dotčených osob a podniků, je po určité době obtížnější uchovat anebo předkládat důkazy o protiprávním jednání. A promlčení konečně zejména umožňuje

70 — Společnost Thyssen ukončila protiprávní jednání dne 1. ledna 1995. Promlčecí lhůta byla ohledně ní, stejně jako i všech podniků, které se podílely na kartelu, přerušena dne 24. dubna 1997, po zaslání oznámení námitek, a poté dne 21. ledna 1998, kdy bylo vydáno původní rozhodnutí. Přerušení trvalo do 11. března 1998, tzn. přibližně měsíc a půl, do dne, kdy společnost TKS podala k Soudu žalobu na neplatnost. Běh promlčecí lhůty byl pozastaven až do 13. prosince 2001, kdy Soud vydal rozsudek Krupp Thyssen Stainless a výše uvedený rozsudek Acciai speciali Terni v. Komise, tzn. po dobu sedmi let a dvou měsíců. Promlčecí lhůta byla znovu přerušena dne 5. dubna 2006 zasláním oznámení námitek a poté dne 20. prosince 2006 doručením sporného rozhodnutí. Tato lhůta tudíž běžela od 20. prosince 2006 do 6. února 2007, tedy do dne, kdy společnost TKS podala žalobu na neplatnost sporného rozhodnutí, což činí přibližně měsíc a půl. Tato lhůta byla opět pozastavena mezi podáním této žaloby a dnem 1. července 2009, kdy Soud vydal napadený rozsudek, tzn. dva roky a pět měsíců. Promlčecí lhůta opět běžela od 1. července 2009 do podání tohoto kasačního opravného prostředku dne 2. září 2009, tzn. dva měsíce. Od tohoto naposled zmíněného dne je promlčení až dodnes, to znamená již přibližně rok, pozastaveno.

71 — C-74/00 P a C-75/00 P, Recueil, s. I-7869.

72 — Body 139 a 140. Viz rovněž rozsudek ze dne 2. října 2003, International Power a další v. NALOO (C-172/01 P, C-175/01 P, C-176/01 P a C-180/01 P, Recueil, s. I-11421, body 106 a 107).

sankcionovat nečinnost, opomenutí či nedbalost orgánů činných v řízení o protiprávním jednání a přispívá k souzení pachatelů protiprávního jednání v přiměřené lhůtě.

b) K první otázce týkající se relativních nebo absolutních účinků stavení běhu promlčecí lhůty

191. Domnívám se, že stavení běhu promlčecí lhůty během soudního řízení se vztahuje na všechny podniky, jež se podílely na protiprávním jednání, bez ohledu na to, zda podaly žalobu.

189. Ohledně protiprávních jednání v oblasti práva hospodářské soutěže, podle čl. 25 odst. 1 a 2 nařízení č. 1/2003 dochází k promlčení po uplynutí pěti let od ukončení protiprávního jednání. Podle čl. 25 odst. 3 tohoto nařízení však každý úkon Komise učiněný za účelem šetření nebo postupu souvisejícího s protiprávním jednáním přerušuje běh promlčecí lhůty. Tímto přerušením zaniká již uplynulá lhůta a stanoví se počátek běhu nové lhůty. Mimoto se plynutí promlčecí lhůty podle čl. 25 odst. 6 uvedeného nařízení staví v případě, že probíhají soudní řízení. Tehdy promlčecí lhůta na určitou dobu přestane plynout.

192. Nesdílím tedy postoj Soudu ve výše uvedeném rozsudku ArcelorMittal Luxembourg a další v. Komise, podle něhož pozastavení promlčení platí pouze vůči žalujícímu podniku, a to ze dvou důvodů.

193. Zaprvé tento postoj nezohledňuje objektivní povahu promlčení. Promlčení se totiž váže výlučně na skutkový stav. Má reálnou povahu, která je nezávislá na dotčených osobách. Zanikne-li tedy možnost postupu Komise z důvodu promlčení, týká se tento zánik veškerých skutkových okolností a je ve prospěch všem účastníkům.

190. Zákonodárce Unie v čl. 25 odst. 5 nařízení č. 1/2003 konečně stanovil, že promlčení nastane nejpozději dnem, kdy uplynula lhůta deseti let, aniž Komise uložila pokutu. Dodává však, že uvedená lhůta se prodlouží o dobu, po kterou bylo plynutí promlčecí lhůty pozastaveno.

194. Přerušení promlčecí lhůty velmi jasně vyplývá z čl. 25 odst. 4 nařízení č. 1/2003, protože se uvádí, že „se vztahuje na všechny podniky nebo sdružení podniků, které se podílejí na protiprávním jednání.“ Znění čl. 25 odst. 6 tohoto nařízení týkající se stavení běhu

promlčecí lhůty je obecnější a tuto otázku nekonkretizuje. Jelikož tato otázka není upravena, musejí být účinky vyvolané přerušením a stavením promlčení stejné. Oba instituty představují výjimky z promlčení. Vzhledem k tomu, že promlčení je objektivní skutečností, musí se přerušení i stavení běhu lhůty použít na samotný skutkový stav. To platí tím spíše, že se pohybujeme v rámci komplexního, trvajícího a především kolektivního protiprávního jednání.

195. Zadruhé má řešení přijaté Soudem negativní dopad. Relativní účinky stavení promlčení mohou ve skutečnosti vyústit v to, že Komise už nebude moci zahájit postup vůči podniku, který byl omylem opomenut, protože k zahájení tohoto postupu uplynula promlčecí lhůta.

196. Neshledávám proto žádný důvod k zavedení rozlišování, jež považuji za umělé, mezi účinky stavení či přerušení promlčení vůči podnikům, které se podílely na protiprávním jednání.

197. Pro účely uplatnění čl. 25 odst. 6 nařízení č. 1/2003 na tuto věc Soudnímu dvoru navrhuji, aby přijal závěr, že stavení běhu promlčecí lhůty v průběhu soudního řízení se vztahuje na všechny podniky, které se podílely na protiprávním jednání, bez ohledu na to, zda podaly žalobu.

c) K druhé otázce týkající se účinků rozsudku, kterým se zrušuje rozhodnutí, na výpočet délky promlčecí lhůty

198. Jak jsem uvedl, byla již Soudnímu dvoru položena otázka týkající se účinků rozsudku, kterým se zrušuje rozhodnutí, na výpočet délky promlčecí lhůty v rámci věci, v níž byl vydán výše uvedený rozsudek Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, jež se týkala protisoutěžního kartelu v odvětví polvinylchloridu. Skutkové okolnosti uvedené věci jsou dost podobné okolnostem projednávané věci, protože první odsuzující rozhodnutí Komise soud Unie zrušil, takže podniky uplatňovaly promlčení stíhání.

199. V uvedeném rozsudku Soudní dvůr odmítl tvrzení předložené žalobci, podle něhož zrušení tohoto prvního rozhodnutí způsobilo, že pozastavení promlčení i samotné rozhodnutí zaniklo se zpětnou platností. Soudní dvůr se domníval, že takovýto výklad by promlčení zbavil jakéhokoli smyslu, protože

podle něj „stavění běhu promlčecí lhůty odůvodňuje samotná skutečnost, že je žaloba projednávána před Soudem anebo Soudním dvorem, a nikoli závěry, k nimž tyto soudy dospějí ve svém rozsudku“ [73].

200. Mám za to, že Soudní dvůr se tímto odůvodněním snaží chránit právo stíhat protiprávní jednání, které přísluší Komisi, před délkou soudního řízení. Pokud se připustí, že zrušení rozhodnutí vede k retroaktivnímu zániku stavění, jsou soud Unie i Komise vystaveny nebezpečí, že vzhledem k délce trvání soudního řízení nastane promlčení při jeho ukončení.

201. Třebaže je tento záměr chvályhodný, nedomnívám se, že umožňuje výklad, jenž byl podán v uvedeném rozsudku.

202. V první řadě – třebaže souhlasím se závěrem, že stavění je odůvodněné existencí soudního řízení, nikoli jeho výsledkem – nicméně stále platí, že soud Unie musí ze zrušujícího rozsudku vyvodit veškeré důsledky.

203. Článek 264 odst. 1 SFEU stanoví: „Je-li žaloba opodstatněná, Soudní dvůr […] prohlásí napadený akt za neplatný od počátku“. Působením zrušujícího rozsudku dotčený akt se zpětnou účinností zmizí z právního řádu. Podle judikatury se tedy na tento akt nahlíží, jako by nikdy neexistoval [74]. Jeho účinky v zásadě zaniknou se zpětnou platností, pakliže Soudní dvůr v souladu s čl. 264 odst. 2 SFEU neurčí, které z účinků aktu, jejž prohlásil za neplatný, se nadále považují za zachované. V této souvislosti se zdá nepochybné, že právními účinky dotčeného aktu jsou pouze ty, jež jsou uvedeny v jeho výroku.

204. Ohledně účastníků řízení se Soudní dvůr domnívá, že „má být obnoveno jejich předchozí postavení a […]sporné otázky je třeba znovu posoudit, aby mohly být vyřešeny

73 — Body 152 a 153.

74 — Viz rozsudky ze dne 31. března 1971, Komise v. Rada (22/70, Recueil, s. 263, bod 59); ze dne 26. dubna 1988, Asteris a další v. Komise (97/86, 99/86, 193/86 a 215/86, Recueil, s. 2181, bod 30), a ze dne 26. dubna 1994, Roquette Frères (C-228/92, Recueil, s. I-1445, bod 17).

v souladu s právem [Unie]“ [75]. Jinými slovy, postavení účastníků řízení musí být uvedeno do téhož nebo podobného stavu, v němž se nacházelo před vydáním zrušeného aktu. Proto podle těchto zásad nelze v žádném případě zohlednit procesní okolnosti, jež nastaly po vydání dotčeného aktu. Stejně jako neplatný vyšetřovací úkon nemůže vést k přerušení promlčení, nemůže jej pozastavit ani žaloba proti rozhodnutí, jež bylo od samého počátku nulitní.

205. Uvedení postavení účastníků řízení do předchozího stavu znamená, že po vydání zrušujícího rozsudku se na jejich právní situaci nahlíží tak, jako by zrušený akt nebyl nikdy přijat. Opětovné posouzení sporných otázek s cílem jejich vyřešení podle práva Unie znamená, že v okamžiku nového posouzení se rozhodne, která procesní a hmotněprávní pravidla se uplatní, jako kdyby o sankci mělo být rozhodnuto poprvé. Pokud již kupříkladu neexistuje právní základ, jenž umožňoval uložení sankce, nelze již jednání znovu zahájit. Uplynula-li lhůta pro zahájení řízení, nevidím důvod, proč by měla být zachována možnost jednání.

206. Ve sporech v oblasti hospodářské soutěže to tedy znamená, že zrušení rozhodnutí vyvolává retroaktivní zánik pozastavení promlčení a Komise musí v době, která jí zbývá do uplynutí promlčecí lhůty, přijmout nové rozhodnutí v souladu s právem Unie.

207. Uplatnění opačného řešení navíc naráží na povinnost dodržet přiměřenou lhůtu, zaručenou jak v čl. 41 odst. 1 a čl. 47 odst. 2 Listiny, tak i v článku 6 EÚLP [76].

208. Výklad pravidel stanovených v článku 25 nařízení č. 1/2003 totiž v žádném případě nemůže zbavit podnik práva být stíhán a souzen v přiměřené lhůtě. Dodržování této základní zásady je uloženo v první řadě Komisi, která je zmocněna k provádění správní

75 — Výše uvedený rozsudek ze dne 31. března 1971, Komise v. Rada, (bod 60).

76 — Pro výklad obsahu této zásady viz body 267 a násl. mého stanoviska ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 16. července 2009, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. Komise (C-385/07 P, Sb. rozh. s. I-6155).

fáze řízení [77]. Je rovněž uloženo soudu Unie, jemuž je svěřen přezkum legality rozhodnutí Komise [78].

209. Pravidla promlčení i zásada přiměřené lhůty činí z času požadavek v rámci organizace řízení. Vyjadřují legitimní snahu právního řádu uplatňovat určité lhůty jak na výkon pravomoci stíhání, který přísluší Komisi, tak i na výkon přezkumu legality, jenž přísluší soudním orgánům. Jak Soudní dvůr rozhodl v rozsudku ze dne 21. září 2006, Technische Unie v. Komise [79], je třeba zamezit tomu, aby bylo právo na obhajobu nenapravitelně narušeno kvůli nadměrné délce trvání vyšetřovací fáze a aby tato délka trvání mohla být překážkou v provádění důkazů směřujícím k vyvrácení existence chování, za něž těmto podnikům může být přičtena odpovědnost. Z tohoto důvodu má Soudní dvůr za to, že posouzení příčiny, která vedla k oslabení účinného výkonu práva na obhajobu, se musí vztahovat na celé řízení, správní i soudní, a vycházet z celkové doby trvání tohoto řízení [80].

210. Respektuje však řízení týkající se porušení práva hospodářské soutěže, jež se v zásadě promlčí ve lhůtě pěti let a stále probíhá ještě dvacet let po spáchání protiprávního jednání, přiměřenou lhůtu?

211. Komise se stejně jako soud Unie musí ujistit, že provádění pravidel promlčení podporuje souzení pachatelů protiprávních jednání v přiměřené lhůtě a v rámci řádného řízení. Pakliže věcné otázky brání dosahování těchto cílů, přísluší Unii, aby je po provedení analýzy potřebným způsobem vyřešila.

212. Vzhledem k těmto skutečnostem Soudnímu dvoru navrhuji, aby rozhodl, že pro účely uplatnění čl. 25 odst. 6 nařízení č. 1/2003 na projednávanou věc vedlo zrušení rozhodnutí Komise v soudním řízení k tomu, že pozastavení i samotné rozhodnutí retroaktivně zaniklo.

77 — Rozsudek Soudu ze dne 22. října 1997, SCK a FNK v. Komise (T-213/95 a T-18/96, Recueil, s. II-1739, body 55 a 56 a citovaná judikatura), ve kterém Soud uvedl, že „dodržování přiměřené lhůty pro přijetí rozhodnutí na konci správních řízení Komisí v oblasti politiky hospodářské soutěže představuje […] zásadní zásadu práva Společenství".

78 — Soudní dvůr do práva hospodářské soutěže zavedl právo na soudní projednání v přiměřené lhůtě v rámci řízení v oblasti hospodářské soutěže v rozsudku ze dne 17. prosince 1998, Baustahlgewebe v. Komise (C-185/95 P, Recueil, s. I-8417). Následně měl ve výše uvedeném rozsudku Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. Komise za to, že nedodržení této povinnosti může vést k žádosti o náhradu škody na základě žaloby podané proti Společenství v rámci článku 268 SFEU a čl. 340 odst. 2 SFEU.

79 — C-113/04 P, Sb. rozh. s. I-8831.

80 — Body 55 a 56 a citovaná judikatura.

d) Uplatnění na projednávanou věc

213. Vzhledem k těmto skutečnostem je protiprávní jednání, jehož se dopustila společnost Thyssen v období od 16. prosince 1993 do 31. prosince 1994, ode dne 24. dubna 2002 promlčené.

214. Zrušení původního rozhodnutí učinilo nicotným jak první pozastavení promlčení, tak i toto rozhodnutí. Promlčení bylo tudíž naposledy přerušeno oznámením námitek dne 24. dubna 1997. V souladu s čl. 25 odst. 5 nařízení č. 1/2003 se promlčecí lhůta po každém přerušení znovu rozběhne. Z tohoto důvodu pětiletá promlčecí lhůta ohledně protiprávního jednání, jehož se dopustila společnost Thyssen, uplynula dnem 24. dubna 2002.

215. Protiprávní jednání, jehož se dopustila společnost Thyssen, je z tohoto důvodu promlčené.

VI – K nákladům řízení

216. Podle článku 122 prvního pododstavce jednacího řádu, je-li kasační opravný prostředek opodstatněný a Soudní dvůr ve věci vydá sám konečné rozhodnutí, rozhodne o nákladech řízení.

217. Podle čl. 69 odst. 2 prvního pododstavce jednacího řádu, který se na základě článku 118 téhož řádu použije na řízení o kasačním opravném prostředku, se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval.

218. V projednávané věci neměla Komise úspěch v převážné části svých tvrzení. Proto navrhuji, aby Soudní dvůr rozhodl, že Komise ponese vlastní náklady řízení a nahradí 50 % nákladů řízení vynaložených společností TKS.

219. Společnost TKS ponese 50 % svých nákladů řízení.

VII – Závěry

220. S ohledem na předcházející úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr rozhodl takto:

„1) Rozsudek Soudu prvního stupně Evropských společenství ze dne 1. července 2009, ThyssenKrupp Stainless AG v. Komise (T-24/07), se zrušuje.

2) Článek 2 odst. 2 rozhodnutí Komise 2007/486/ES ze dne 20. prosince 2006 v řízení podle článku 65 Smlouvy o ESUO (Věc č. COMP/F/39.234 – přirážka za slévání – znovupřijetí) se zrušuje v rozsahu, v němž společnosti ThyssenKrupp Stainless AG přičítá odpovědnost za protiprávní jednání, jehož se dopustila společnost Thyssen Stahl AG v době od 16. prosince 1993 do 31. prosince 1994.

3) Protiprávní jednání, jehož se dopustila společnost Thyssen Stahl AG, je promlčené.

4) Evropská komise ponese vlastní náklady řízení a 50 % nákladů řízení vynaložených společností ThyssenKrupp Stainless AG.

5) Společnost ThyssenKrupp Stainless AG ponese 50 % vlastních nákladů řízení."